

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 44

1931m.

Karolis A. Simkus

Politikos apžvalga

LAIKINAI PERTRAUKTA NUSIGINKLAVIMO KONFERENCIJA

Vyriausioji nusiginklavimo konferencijos komisija nutarė konferenciją atidėti iki š. m. gruodžio mėn. Mat, dabar vis dar sunku rasti išeitį iš keblios būsenos. Pertraukos metu posėdžiaus konferencijos biūras, kuris parengs anglų plano redakciją (šis planas, maždaug su tam tikrais pakeitimais, siūlomas, kaip priimtinas). Be to, per tą laiką konferencijos pirmininkas Hendersonas, vicepirmininkas Politis (graikas) ir kiti prezidiumo nariai pasistengs išlyginti nuomonių skirtumus, derėdamies su atskiromis valstybėmis. Prie šio atidėjimo prisidėjo ir toji aplinkybė, kad dabar Prancūzijoje pasikeitė vyriausybė ir dar nežinia, kokia kryptimi nueis prancūzų užsienio politika ir kaip prancūzų politikai žiūrės į nusiginklavimo darbus. Iki šiol buvęs prancūzų užsienių reikalų ministeris šiomis dienomis pareiškė, kad vyriausybei pasikeitus, nepasikeis prancūzų užsienio politika ir taktika nusiginklavimo reikalu.

PASIKEITĖ PRANCŪZŲ VYRIAUSYBĖ

Šiomis dienomis parlamentas pakeitė prancūzų vyriausybę, kuriai vadovavo Daladier. Parlamentas vyriausybei išreiškė nepasitikėjimą 325 balsais prieš 241 balsą. Kabinetas buvo nuverstas dėl biudžeto. Mat, negalėjo subalansuoti biudžeto dėl milžiniškų karo ir kitų išlaidų ir vyriausybė pasiūlė parlamentui sumažinti valdininkų algas. Sumažinimui pasipriešino socialistai. Vyriausybė nurodė, kad vien taupymais negalima bus biudžetą subalansuoti ir tai gali privesti prie franko infliacijos (vertės nustojimo). Tuojuo buvo vyriausybės pastatytas pasitikėjimo klausimas ir parlamentas jai išreiškė nepasitikėjimą.

Naują prancūzų vyriausybę sudaryti buvo pavesta lig šiol buvusiam laivyno ministeriui Alber Sarraut. Sarraut yra radikalų partijos, kuri lig šiol stovėjo prie valstybės vairo. Todėl vyriausybė liko tos pačios partijos rankose ir dauguma buvusių ministerių senajam Daladier kabinete pasiliks ir toliau Sarraut kabinete. Buvusis užsienių reikalų ministeris Paul Boncouras ir naujajam kabinete bus užsienių reikalų ministeris. Vidaus reikalų ministru bus Chautemps. Naujas ministeris pirmininkas pareiškė, kad visomis jėgomis pasistengs dirbti naudingą darbą, subalansuoti biudžetą ir išlaikyti franko pusiausvyrą.

AMERIKOS IR SOVIETŲ RUSIJOS SANTYKIAI

Paskiausiai pradėjo vis gerėti Amerikos ir Sovietų Rusijos santykiai. Jau kiek anksčiau pradėjo kalbėti politiniuose sluoksniuose apie tai, kad Amerika dabar pripažins Sovietų Rusiją. Dabar jau šis reikalas visiškai pribrendo. Mat, šios dvi valstybės turi bendro pobūdžio politikos reikalus, tiek Tautų Sąjungos atžvilgiu (jos abidvi nėra T. S-gos nariai), tiek Japonijos atžvilgiu. Mat, Japonija iš vienos pusės žemyne konkuruoja su Sovietais, o iš kitos pusės jūroje su Jungtinėmis Amerikos Valstybėmis. Santykius tarp Sovietų ir Amerikos galutinai sutvarkyti šiomis dienomis į Ameriką išvyko Sovietų užsienių reikalų komisaras Litvinovas, kuris derės su Amerikos prezidentu Rooseveltu. Per šias derybas bus liečiami tiek politikos, tiek ekonomikos reikalai.

AMERIKA ATSISAKO SUDARYTI NEPUOLIMO SUTARTĮ SU JAPONIJA

Dėl Amerikos ir Sovietų Rusijos derybų Amerikos užsienių reikalų ministerija pranešė Japonijos vyriausybei, kad ji atsisako pasirašyti jau seniai paruoštą nepuolimo sutartį su Japonija. Šia proga Amerika patarė Japonijai anksčiau sudaryti nepuolimo sutartį su Sovietų Rusija. Tarp Japonijos ir Sovietų Rusijos jau seniai eina derybos dėl nepuolimo sutarties sudarymo, bet dėl Mandžiūrijos ir kitų politinių sumetimų Japonija nuo tų derybų atsisakė.

Krašto Apsaugos Ministerijos stipendininkui

Itn. Miltakiui,

jo mylimai žmonai mirus, reiškiu gilią užuojautą.

Plk. Šarauskas

SKANDINAVIJOS VALSTYBIŲ BENDRAS FRONTAS PRIŠ VOKIETIJĄ

Paskiausiai pradėjo gyvai svarstyti reikalą apie bendrą Skandinavijos valstybių frontą prieš Vokietiją. Šioji idėja išeina iš Danijos, kurios ministeris pirmininkas Stauning stengiasi tokį frontą sudaryti kartu su Švedija ir Norvegija. Mat, vokiečiai prie Hitlerio valdžios pradėjo atvirai kalbėti apie atėmimą iš Danijos Slezvigo krašto ir prijungti jį prie Vokietijos. Iš tikrųjų, tai yra grynai daniška provincija, tiek geografiškai, tiek etnografiškai. Tiktai 1864 m. vokiečiai jėga Slezvigo kraštą atėmė iš Danijos. Po didžiojo karo, Versalės sutartimi, Slezvigas vėl buvo gražintas Danijai. Iš pradžių buvo atsiklausta Slezvigo krašto gyventojų balsavimo keliu. Per šį balsavimą ¾ visų šiaurės ir vidurio Slezvigo gyventojų pasisakė norį prigulėti prie Danijos ir tosios dvi provincijos buvo Danijai gražintos. Tik rytų dalis liko prie Vokietijos. Nors Danija galėjo visą provinciją atgauti, tačiau nenorėjo sugadinti santykių su Vokietija ir pati pasiūlė Versalėj tautos balsavimą. Dabar vokiečiai atvirai kalba apie visos šios provincijos prijungimą prie Vokietijos. Todėl danai stengiasi sudaryti visų trijų Skandinavijos valstybių bendrą frontą prieš Vokietiją. Nors Skandinavijos valstybės, ypač Danija ir Norvegija (dėl Grenlandijos), turi ir tarp savęs ginčų, tačiau jos pasiryžusios susitarti ir stoti iš vien prieš bendrą priešą. Be to, ir pati mažoji Danijos valstybė pasiryžusi atsispirti prieš vokiečius ginklu ir net jos socialistiška vyriausybė dabar pasirūpino sustiprinti krašto karo pajėgas.

KAS BUS SU LIETUVOS — LATVIJOS PREKYBOS SUTARTIMI

Šių metų lapkričio 1 d. baigiasi Lietuvos — Latvijos prekybos sutarties terminas ir dar lig šiol nesudaryta nauja sutartis, nors visą laiką eina derybos. Taigi, dabar yra dvi išeiti: arba laikinai sudaryti sutartį, arba seną sutartį pratęsti kuriam laikui. Spaudos žiniomis, greičiausiai bus pratęsta senoji sutartis. Be to, manoma, kad šiaip ar taip bus laikinai sutvarkyti muitų reikalai, kurie yra neatidėliotini.

LATVIJA NEGALI SUSITARTI SU LENKAIS

Dabar eina derybos tarp latvių ir lenkų dėl prekybos sutarties sudarymo, tačiau latviai su lenkais negali susitarti. Mat, lenkai reikalauja, kad proporcija tarp jų įvežtų į Latviją prekių ir tarp latvių įvežtų į Lenkiją būtų 2:1, t. y. lenkai nori latviams įkišti dvigubai daugiau prekių, negu iš latvių pirkti. Latviai su tuo nesutinka.

GIRDĖS LIFTAS

Neseniai viename vos pastatyname name (Londone), kuriame yra vien tik kontoros, įrengti liftai, kurie girdi. Tokioje „kalbamojo“ lifto kabinoje nėra paprastos lentos su mygtuku (atitinkamam aukštui). Keleivis, įėjęs į pakeliamą mašiną, turi garsiai ir aiškiai pasakyti, kur jis nori sustoti. Mikrofono foto elektrinės lempos pagalba tasai sakiny pavirsta srove ir atitinkamu būdu persiduoda judančiam mechanizmui: liftas pradeda kilti ir sustoja ten, kur buvo prašoma.

Tuo pačiu principu buvo įrengtas pasaulinėje Čikagos parodoje robotas, kuris atsakinėjo į publikos klausimus.

B. Ag.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius.

Redaktorius mjr. Balčiūnas.

SKELBIMŲ KAINA pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė, „Karys“. Telef.: per Vyr. Štabą 56 nr. **KAINA:** visiems metams 8 lt., 6 mėn. 4 lt., 3 mėn. 2 lt., 1 mėn. 1 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai.

Cemento kryžiai

Tarp mažų kryžių vėjai rauda,
Liūdnąjį „Requiem“ beržai suūžia,
O kryžių, kryžių begalės,
Lyg cemento giružė.

Ei, gauskit, vėjai! Čia galiūnai miega!
Amžiams juos šaltas plienas čia suguldė,
Bet jie su noru mirė
Ir niekam nesiskundė.

Daug kryžių rymo, daug galiūnų guli,
Gimtosios žemės jie glėby nurimo, —
Už tėviškės padangę žydą,
Tenai kovoj prie žalio šilo.

Parodėt, kad lietuvis gal laimėti,
Ir žūti jam yr' nebaisu,
Kad jis dar turi bočių kraujo,
Nebus daugiau vergu.

Krauju atpirkot mūsų laisvę šventą,
Krauju aplaistėt klonius ir beržynus.
Nebuvo džiaugsmo. Ūkanos. —
Kelius į saulę skynėt.

Kazys Bradūnas

Prie jo kapo

Šiandie Gėlinis, pasipuošęs Vyčio kryžiumi, susi-
mąstęs ėjo į kapines. Šaltas vėjas draskė veidą, bet
jis ėjo ir nieko nejautė. Tik veide išrašytas gilus,
gilus prisiminimas. Jis ėjo aplankyti draugo kapą.
Prieš 15 metų kartu gyveno bendra kovos nuotaika,
bendru vargu...

Taip... Atsiklaupė Gėlinis prie ginklo brolio
kapo ir sukalbėjo dusliai tris Sveikamarijas. Atsi-
mena. — Buvo du jauni draugai. Petras toks visada
linksmas, tiek dainų mokėjo. Ir Gėliniui jis baisiai
tikdavo, kada imdavo gražiai dainuoti ar lietuviškas
eiles deklamuoti. O mokėjo jų daug. Bet nuaidėjo
gandas, kad tėvynei sunku. Ir vieną dieną, gerai at-
simena Gėlinis, sudaužė su Petru rankas ir išvyko...
Liko tėvai nebejauni, liko jų mylimosios. Nusiverkė
senosios motinos, paliko jaunos mylimosios — ir jie
jau dūmė, kur paraku kvėpėjo, kur kiti tėvynės sūnūs
galingai grūmėsi. Ir drąsūs jie abu pirmose eilėse vis
bėgo. Į priekį, pirmyn! Ach... Tik neilgai. Vieną
dieną nebebėgo pirmyn linksmasis Petras. Ne. Su-
griuvo lygiam lauke. Mirė su gaivia šypsena ant
kietų Gėlinio rankų... Mirė Petras, tik Gėlinis dar
narsiau, dar atkakliau laimingai grūmėsi... Nutilo
pagaliau fronte karo muzika, grįžo namo gyvieji.
Grįžo ir Gėlinis su Vyčio kryžiumi prie krūtinės...
Grįžo suramint Petro tėvų ir mylimosios...

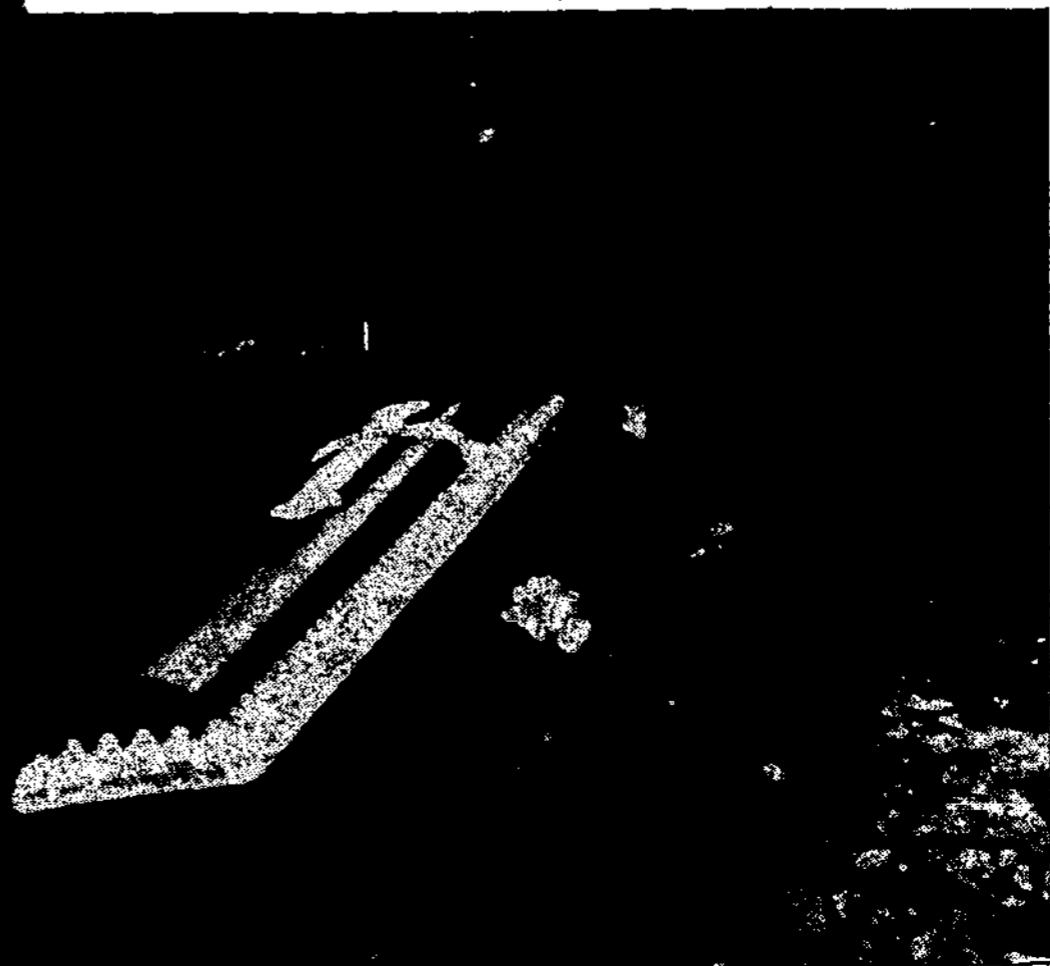
Atsistojo Gėlinis ir ramiai ištare:

— Taip... Tai buvo prieš penkiolika rudeny...

Vld. Ragutis

Paskutinė pagarba mirusiam draugui

V. Palinausko foto

Didžio ilgesio naktį

Su nužaliavusių medžių lapais kažkur nuėjo svainiganti vasara. Sako, skrendantieji paukščiai už jūrų sparnais nusinešė, sako, vėjai, lankstydami girių beržus, tolyn nuginė. Ir nei prašyta nei laukta atėjo didžio ilgesio naktis. Tą naktį ir šimtmetį suskaičiusi senutė, ir jaunas gražus, kaip girių ažuolas, vyras eina ten, kur guli paslaptin nuėjusieji, eina aplankyti tų, kurių nė vienas nesugrįžo papasakoti apie nežinomą tiesą.

Kapinės. Tarpuvartėj skamba ilgi rožančiai. Paliegtą elgetos — gyvenime suklupe ar sukluptyti žmonės, maldaujančiu balsu sako, kad didelis ir gražus gyvenimas eina, kad bebėgantis laikas vienus į pašales nustumia, kitus iškelia į žaliuojančius krantus, kad vėl visus, lyg tas dulkes, nematoma ranka į vieną vietą sušluotų...

Ateina prie kapo tėvai, broliai, seserys. Ateina ir mintimis apsupa seniai nuskubėjusias dienas. Vieni šnabžda lūpomis maldas, kiti neužmirštamą dieną atveda prie kapo pabūti liudytojais, kad ir jų gyventa, kad ir jų džiaugtasi ir kentėta.

Orkestro liūdna melodija veda vyrų pulką. Kodėl šandie jų veidai susimąstę, kodėl daina nevilioja į tarpvarčius jaunų mergaičių pamoti skepetomis, kodėl jų akys nukreiptos į kapines, kur daug didelių ir mažų kryžių. Rikiuojasi ties balto cemento pastatais — užmigusių nebundančiu miegu liudytojais. Sužiba rankose degamos žvakės. Apšviečia vardus ir pavardes tų, kurie kitiems džiaugsmą atnešė, bet patys, visokių vėjų lenkiami, palinko. Vieni jų laisvės kovotojai, kiti atkovotos laisvės saugotojai.

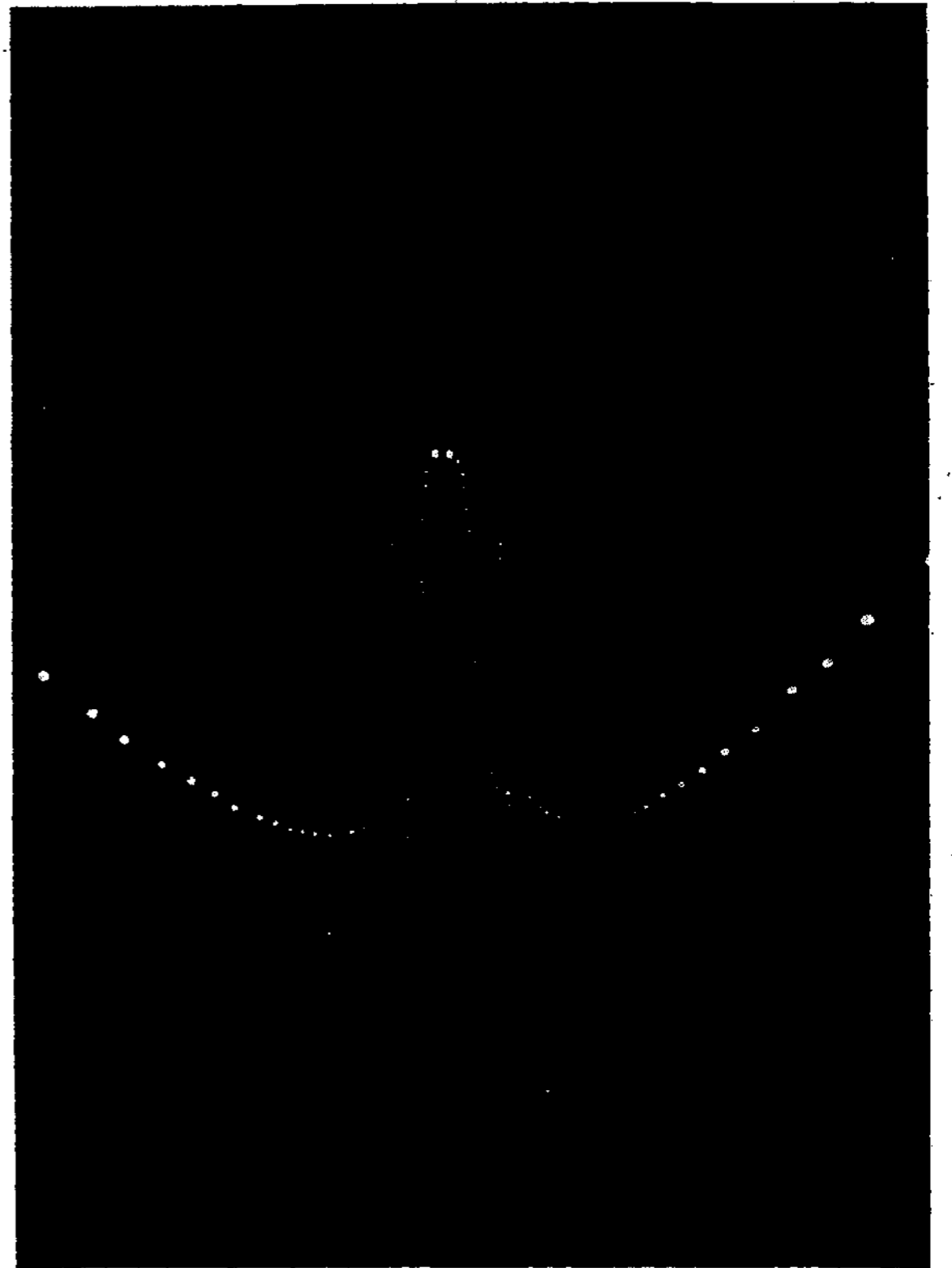
Iš minios žmonių išsiskiria vienas, tai senas kunigas. Jis kalba: „Ateis ta diena, kada, pabaigę gyvenimo litaniją, rinksimės vienas po kito... Gal ant kapo verks ir ilgėsis, o gal ateisim tik kelių artimųjų palydėti be verksmo ir ilgesio. Jūs kariai, dabarty pasivadinę kariais, nešiokite visą gyvenimą tą vardą ir kovokite su visu tuo, kas pikta. O kada čia rinksitės, rinksitės gyvenimo kelią nuėję, rinksitės apie save gražią praeitį palikę“.

Matyt, kaip žibančios ašaros blizga akyse, matyt, jog galvoja apie tuos, kurie, kitiems džiaugsmą atnešę, dabar, amžiams nutilę, klausos rudenio užiančių vėjų, klausos epušių, uosių ir berželių skundo, kad rudeniniai vėjai drasko jų lapus.

Vėl iš žmonių minios išeina vienas ir vėl kalba žodžius, didžią tiesą sakančius. Tai kalba pulko vadas: „Gal šį pavasarį, gal dar kitą mes eisim vieškeliais į tėvų žemę, brangiais padavimais apjuostą. Ne-

šim džiaugsmą vargo prispaustiesiems. Gal iš mūsų ne vienas kris už brolių ir seserų ateitį, tebūnie jam ši naktis padrašinimo naktim, kad ant jo kapo kasmet rinktūsi ateinančių kartų vaikai, su žvakėmis rankose, minėdami vardus, kurie nelaimėję moka ir nebijo broliui rankos ištiesti.“

Vėl visų veiduose rūpestis, vėl ilgesys, vėl ateinančių dienų laukimas, kurios neštų kraštui seniai laukiamą rytojų.

Žiburiai Vėlinių naktį

„Extra — Foto“

Ir liūdnos muzikos garsai išsiveda iš kapinių vyrus. Prie kryžių palieka degančios žvakės. Palieka priminti, kad čia kasmet renkasi pulkai, kad renkas pagalvot apie tuos, kurie niekad pas mus nebus sugrįš nei džiaugtis nei liudėti.

Tą didžio ilgesio naktį gali pilkojo sodžiaus, bažnytkaimio, miestelio ar miesto kapinėse pamatyti mirgančias šviesas. Žiūri iš tolimos, kad nakties glūdomose susirinkę žmonės, prie medinių ar akmens kryžių, moka tylėdami nuklysti į užmigusių praeitį ir pagalvoti apie ateinančias dienas. Stebies, klausais ir galvoji. O laikas, tas pakaustytas žirgas, taip greit bėga.

Balys Gaidžiūnas

Taupyti, taupyti ir taupyti

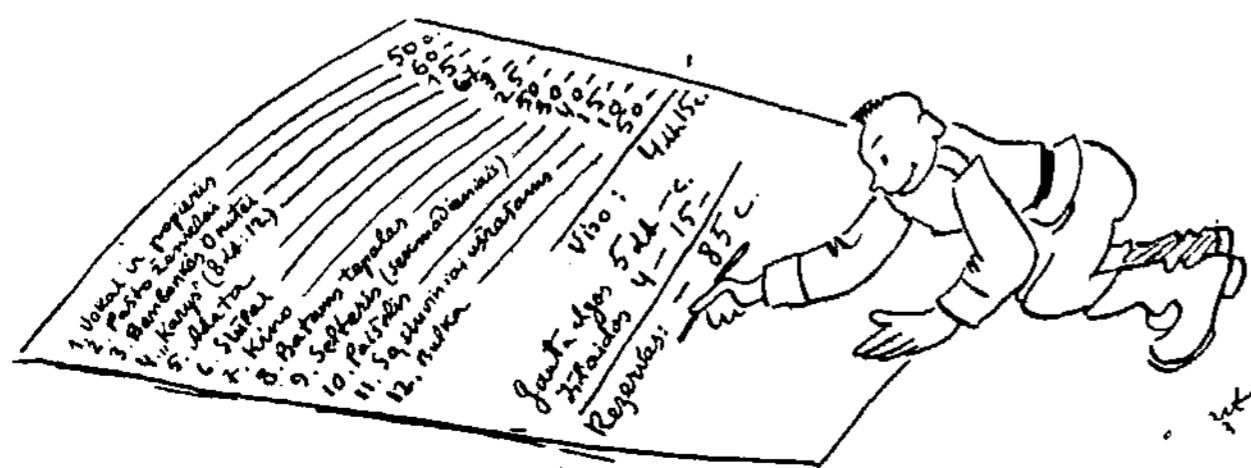
Spalių 31 d. Lietuvoj ir visam pasauly minima kaip taupumo diena. Gal kiek ir juokinga atrodo, kad tik tą vieną dieną visuose metuose, susilaikę nuo gėrimo ar rūkymo, į taupymo dėžutę įmestume puslitį... Tačiau taip nėra: ši diena minima tam, kad paragintų visuomenę taupyti, kad išaiškintų jai taupymo reikšmę ir naudą, kad primintų jai pareigą taupyti ne tik šandie, rytoj ar poryt, bet visą laiką.

Taupymas yra dieviškoji dorybė, nes taupydamas žmogus pratinasi pasitenkinti kuo mažiausiu kiekiu jam reikalingų gėrybių. Taupumas auklėja žmoguje susitvarkymo jėgą, o tai juk pats tiesiausias kelias į valios stiprybę, todėl tai negali būti laikoma šykštumu. Taupumas anksčiau ar vėliau suteikia žmogui labai branginamą ekonominį savarankiškumą. Taupumas vertingas dar tuo, kad tik per jį žmogus nuvokia tikrą turto vertę, o tai jį verčia svetimą nuosavybę branginti, kaip savo. Taupumą lydi pasitikėjimas ir pagarba, nes kas gi nepasitikės taupiu žmogum ir kas drįs jo negerbti, jei jis taupumo dėka liko toks turtingas, kad vargo ištikta savo artimą ne tuščiais žodžiais, bet savo turto dalim parems? Taupumas yra gyvas pavyzdys, nes skirtumas tarp taupių ir netaupių žmonių rodo, kaip reikia ir kaip nereikia gyventi.

Ką gi ir kaip mes, kariai, taupysim? Na, mes, visur, visada, visaip ir viską, kas tik besiduos taupomas, taupysim. Jeigu mums duodamus batus tepsim taip, kaip reikalauja gerai žinomos taisyklės, jeigu mes jais nespardysim futbolo (nes tam reikalui yra specialiai avalynė), jeigu žiemą šalstelėjusios kojos su visu batu nekaitinsim prieš ugnį, jei vaikščiodami nespardysim batais akmenų ir grumstų (o taip daryti dažnai esam pratę), tai taupysime valdišką turtą — batus. Jeigu jais avėsime porą, trejetą mėnesių ilgiau, negu nustatyta, už tai mums ne tik kariuomenės intendantūra, bet ir mūsų tėvai, kurių pinigais šis turtas įgyjamas, bus labai dėkingi. Jei mes prausykloj užsukime vandentiekio kranelį, kai juo nebesinaudojam, kad be reikalo nebėgtų vanduo, tai taupysim tą darbą, kuris buvo atliktas, kol vanduo iš kažin kur pasiekė kranelį; o darbas juk pinigų kainuoja. Jei užgesinsime elektros lemputes, kuriomis plačiai naudojames, kai jos be reikalo dega, tai taupysim elektros energiją, kuri, ypač šiuo metu, labai brangiai kainuoja. Jei nelaužysim medelių, neskinsim gėlių, kurios ne tam reikalui pasodintos, nemindžiosim žolės aikštelėse, tai taupysim visa, kas mūsų apylinkę, miestą, mūsų mažą mielą šalį puošia. Argi visa tai ne kario taupumas?

Misinginio Mamonėlio balansas

(Taupymo dienai)

— Ot, vyrai, rašiau, rašiau — dar ir liko!

Legenda apie plieno paukštį

Buvo graži pavasario diena. Du vaikučiai bėgiojo po žalią pievelę. Pievelėj čiauškėjo žiogeliai. Virš linksmų vaikučių po mėlynę narstėsi paukščiai...

— Ach, kad mes galėtume paukščiais skraidyti!... — sušuko vienas.

— Taigi, kad galėtume... — atsiliepė antras.

Praėjo daug pavasarių, praėjo daug gražių dienų... Iš tų vaikučių tapo jau didžiuliai, subrendę vyrai. Paliko tie abu vyrai žalią pievelę ir išvyko į tolimą šalį — ten užu jūrių — marių, kur saulė nusileidžia... Vėl ten abu susitiko. Vienas tarė:

— Skriskim į žaliąją savo gimtinę! Antrasis atsakė:

— Neturime sparnų!

Ir vėl slinko vargo dienos. Juodos dienos užu vandenyno. Ir abu draugai užsiaugino sparnus. Plieninius!

Vėl vienas tarė:

— Skrendame į žaliąją gimtinę!

— Skrendame! — atsakė antrasis.

Ir pakilo plieno paukštis iš svetimos žemės. Ir skrido per platus vandenyną, už kurio žaliosios gimtines pievelės kvėpia...

Užė pušys. Pušys kažko murmėjo. Pušyne tą naktį viešėjo mirtis... Vos užskrido virš pušyno plieninis paukštis, mirtis tuojau jį nutvėrė savo nagais, ir abu draugus žaliame pušyne pasmaugė mirtis.

Jie buvo jauni!...

Taip norėjo gyventi, skrajoti, džiaugtis!...

Supylėme jiems kapą.

Pagerbėme, kaip mokėjome, jų kilnų žygį...

Buvo graži diena. Aš su draugu aplankiau jų amžino poilsio vietą. Ilgai abu stovėjome nuleidę galvas...

Kada pakilome, pakėlėme, lyg susitarę, rankas aukštyn, ir abu tvirtai pasakėme:

— Mes skrisime! Mes eisime Jūsų takais!...

Egidijus Šiaurinis

Mes taupysim centus, nes 365 kartus po pusę cento per metus sudarysi ko ne du litu, o kelis tūkstančius kartų po du litu sudarys sumą. Mes taupysim laiką, veltui neleisdami, nes gerai žinom, jog už jokus pasaulio turtus neatpirksim vienos niekams praleistos sekundės. Mes taupysim žodžius kalboje, nes gerai žinom, jog liežuvis sutvertas tik tam, kad visą laiką būtų laikomas anapus dantų: „tyla — gera byla“. Taupysim savo dvasios energiją, nelėbaudami, nepaleistuvaudami, švariai ir tvarkingai elgdamiesi, nes pakankamai žinom pavyzdžių nuo žilos senovės iki šandie, ko vertas karys, netekęs energijos, ir ko verta kariuomenė, iš tokių karių susidedanti.

C. Muteika

Jonas Dovydaitis

3.

Jie ėjo.

Prakaitas lašėjo kibirais. Liežuvis prikepė prie sauso gomurio. Sunkios kuprinės laužė nugaras. Juostos šovinių lenkė prie žemės ir skaudžiai daužėsi į juosmenis granatos. Ant greitųjų surinkti batai deginte degino kojas.

O vistiek jie ėjo linksmi.

Čia žingsniavo greta viens kito vyrai, kuriuos pašaukė motina tėvynė didelėms pareigoms atlikti. Ėjo rimtas, išdžiuvęs mokinys, metęs gimnazijos suolą. Žengė surembėjęs žemdirbys, palikęs žagrę. Švilpavo linksmas, apvalaus veido inteligentas, buvęs valdininkas. Kažką niūniavo valkata bastūnas, rinkęs gatvėse popierogalius. Mąstydamas kažką ėjo senas karo vilkas, gulėjęs purviniuose Rytprūsių apkasuose, maudėsis Mozūrų ežerų vandenyse ir regėjęs Karpatų kalnų viršūnes, apsiaustas šilkiniais debesėliais. Plaukė su minia fabrikanto sūnus Alfonsas Arminas, vienturtis tėvo sūnus Petras Norvaiša, gražiausią paną apylinkėję turėjęs, — ir dar daug kitų, ir dar, ir dar...

Daug vyrų ėjo gretomis, keldami dulkes savo kjomis.

Visi jie susirinko savarankiškai, širdies balso vedami, laisvę tėvynei atgauti. Ėjo pirmyn, kaip vilnis, kaip uraganiška banga, nušluodama visa nuo kelio, vieną tik tikslą turėdama. Ėjo nesustabdoma, nesulaikoma ir nesugražinama atgal.

Iš šonų lingavo storos, žalios Augustavo miškų sienos, o virš jų plaukė plačiai išsidriekę balti debesys... tolyn, į Lietuvą.

Įtemptas žygis kaitros metu nuvargino karius. Paskelbus trumpą poilsį, kuopa labai greit suvirto į medžių paunksnes šalia kelio.

Kuopos vadas patikrino žygio kelią. Sulig žemėlapiu masteliu jiems liko eiti dar keturi kilometrai iki Počaro dvaro. Dvare kuopa turėjo išbūti ligi bataliono štabo tolesnio įsakymo.

Anksčiau išsiūsti žvalgai ir butininkas rado kuopą poilsio vietoj. Butininkas — aukštas, liesas puskarininkis, su šviesiais, aukštyn sušukuotais plaukais — šypsodamasis pasakojo apie Počaro dvarą.

— Radome patį šeimininką, bet tokį kietą ir nesukalbamą lenką, kad net juokas. Išjojant per kilometrą buvo girdėti, kaip jis dūko ir rėkė, kad „litvini“ nieko iš jo negaus ir negalės mindyti dvaro žolės.

— Na, o pačiam dvare? — teiravosi vadas.

— Visi kumečiai tikri lietuviai, bet jaučia savo pono geležinę ranką. Bijo, matyt, ir gausingų tarpininkų tarp jų ir pono...

— Aršiausias lenkų lizdas, kokį tik man teko sutikti! — įsimaišė vienas iš žvalgų. — Kiek man teko žygiuoti per visą tą Augustavą, pirmą kartą aš sutinku tokius užsispyrėlius. Visi dvaro aukštesnieji žiūri baisiausiai žvairuodami ir su neapykanta.

Kuopa pagaliau išėjo iš miško į slėnį. Prieš nuvargusių karių akis atsivėrė gražus reginys. Iš visų pusių miškų apsuptoje žalioje lankoje, toli nusidriekusi į šiaurę, saulės šviesoje mirguliavo sidabrinis ežerėlis. Šalia jo, žaliuojančiais medžiais tvirtai apsuptas, stovėjo Počaro dvaras. Balti rūmai, aukštai prasiskverbę pro medžius, kėlė savo stilingą bokštą.

VĒLINIŲ NAKTĮ

1.

Dangus apniūkęs,
pageltę lapai —
tik rauda sesė
ant brolio kapo.
Neverk, sesute,
balta, lelėja,
kad brolis lūžo...
nuo kalavijo.
Kardu jis švaistės
narsiai, lyg vėjas —
tai jis už laisvę
galvą padėjo —

2.

Tiktai didvyriai
viską aukoja:
laimi ar patys
žūsta kovoje.
Debesis sklaido —
sutirpdo ledą,
eina per ugnį,
per barikadas!

Dažnai jiems kelią
mirtis pastoja —
neverki, sese,
neliūsk, mieloji...

3.

Nakčia ant kapo
liepsnoja žvakės —
tai jos karžygių
poemą seka.
Naktis paniūrus,
tik lapai byra...
kapuose, rodos,
šnekas didvyriai: —
... Kada rytuose,
dangau, nušvisi —
kada, lietuvi,
arus išvysi?..

4.

Naktis Vėlinių.
Užgęsta žvakės...
Betono kryžiai

5.

rymo prie tako.
Nutyla maldos,
jausmingos graudžios,
gedulo drobę
naktis tik audžia...

Betono kryžiai,
vėlės karžygių,
mes pasiryžę,
tęsti jūs žygi!
Visa mes tauta
Vėlinių naktį
prisiekiame jūsų
pėdomis sekti.
Tai jūsų kraujų
sutirpo pančiai —
to reikalauja
vilniečių kančios!

6.

Naktis Vėlinių...
Betono kryžiai —
mes už tėvynę
mirt pasiryžę!

Jonas Rackevičius

— Ką gražu? — plepėjo mažutis grandinis Raiba ir garsiai svajojo, kaip jie ten ilėsis.

Prie dvaro rūmų lango, savo darbo kambary stovėjo Počaras, jo ūkvaizdis Bildušis ir du lauko darbų prižiūrėtojai. Visi jie seka, kaip keliu artinasi lietuvių kareivių kuopa.

Počaras — tikras Augustavo apylinkių sulenkėjusio lietuvio tipas. Jo senelis anksčiau buvo tik Pocius. Bet paskui, bestudentaudamas Lenkijoje, ėmė ir pakeitė pavardę. Nuo to laiko atsirado Počarų giminė, arši lenkybės garbintoja.

Įsivaizduokit vidutinio ūgio, 50 metų amžiaus vyrą. Plaukai jau balti, trumpai kirpti ir aukštytyn sustoję. Sprandas storas. Veidas dar nesusenęs, tik raudonas. Akys griežtos. Apsivilkęs juodom blizgančiom kelnėm ir baltu lininiu švarku. Visada turi rankoje steką ir muša su juo į savo batų aulus. Tai dvarininkas Počaras.

— Aš iššaudysiu su savo vyrais visus tuos, kurie nepaklausys! — rėkia jis, žiūrėdamas į žengiančius į dvarą kareivius. — Neleidžiam ir baigta!.

Po kiekvieno žodžio Počaras mušė su steku į aukštų batų aulą ir trūkčiojo įnirtusį veidą. Ūkvedis Bildušis, marmurinio veido ir siaurai primerktų akių, kurios žiba visada vienodai, šaltai ir paslaptinai pasilenkė prie Počaro ausies ir pasakė:

— Ką su dukterimis daryti? Juk žinai pats.

Bildušis ir Počaras viens kitą papildydavo ir gerai suprasdavo viens kito mintį, nors ir nebaigtą. Kaip Počaras buvo karštas ir veikdavo mažai įsigilindamas į smulkmenas, taip Bildušis stengdavos iš anksto apsvarstyti visus galimus įvykius, kad nepatektų į netikėtumą.

— Jau su pirmaisiais kareiviais jos truputį netinkamai elgėsi, niekus kalbėjo, o dabar gali dar daugiau nemalonumų pridaryti. Tiek kareivių!.

— A, taip, taip, — atsiminė Počaras. — Kol apylinkėj bus tie lietuviai, jės neturi išeiti iš kambario. Užrakink antrame aukšte ir atnešk man raktą!

Počaras mylėjo savo dukteris. Abi buvo gražios, vos išsirpusios mergytės. Iš motinos, tikros lietuvės,

paveldėjo grožį ir dar kai ką, kas tėvą vesdavo kartais į pasiutimą.

Abi jos mokėsi Krokuvoj, ir senis Počaras džiaugėsi, kad tam lenkiškam mieste, lenkiškame pensione užmirš „blogą“ lietuvių kalbą, „blogus“ įpročius ir išaugo tikros bajorės lenkės. Kai dukterys grįžo, Počaras apsišvylė. Iš motinos paveldėjo ne tik kūno ypatybes, bet ir dvasią. Jos buvo lietuvės: nesigėdino su darbininkais ir kaimiečiais lietuviškai kalbėti, dainuodavo lietuviškas dainas ir girdavo tėvui seną Lietuvos istoriją. Jos stengėsi atkalbėti tėvą nuo jo keistų įsitikinimų, kad tik Lenkija jo vienintelė tėvynė.

Senis Počaras giliai įsitikino, kad tik neduodamas bendrauti su lietuviais atvers joms akis ir nuves tikru keliu.

Užrakinęs mergaites jų pačių kambary, Bildušis lipo laiptais žemyn, ir paslaptinai šypsojosi savo marmuriniu veidu.

Girgždėdami darėsi dvaro vartai ir dundėjo kiemo grindinys nuo įeinančių karių kojų. Tuo pačiu metu iš kito šono, pro sodą, įėjo taip pat naujas svečias. Tai buvo barzdotas maždaug 30 metų vyras. Ėjo jis atsargiai dairydamsis ir slapstydamasis, kad niekas jo nepamatytų. Nustebęs žiūrėjo į rikiuojamus kieme karius ir, ilgai nelaukdamas, pasislėpė tankiuose aviečių krūmuose. Iš jų jis, niekieno nematomas, galėjo sekti, kas darėsi visame dvare.

4.

Mandagus ir norįs palaikyti gerus santykius su gyventojais, kuopos vadas kapitonas Kindys išėjo iš dvaro rūmų susinervinęs. Nemandagus ir šiurkštus dvarininko elgesys su nieko bogo nenorinčiais kariais giliai įžeidė vadą. Tuo labiau jis susikrimto, kai patyrė, kad tai yra tik sulenkėjęs lietuvis.

— Gal ateis protas senam pašėlėliui, — sakė vadas karininkams. — Mes neiname svetimų žemių nukariauti, neplėšiamo žmonių turto. Einame per savo kraštą ir akiplėšiškumą mums rodyti nepritinka!

Bet visi jau žinojo, kad už atsisakymą kalbėtis su kapitonu ir už griežtą reikalavimą išeiti iš dvaro, Po-

Mūsų kaimo ūkiška poezija

Šulco foto

čaras uždarytas vienam rūmų kambary ir prie durų pastatyta sargyba. Bildušis neišsišoko, todėl galėjo laisvai po dvarą slankioti.

Kareiviai elgėsi mandagiai, ir tą tuoj pastebėjo dvariškiai. Jie negadino turto, neieškojo vynu rūsių, nė maisto sandėlio. Mielai jie šnekučiavosi su visais, o vakare erdviam kieme uždegė didelį laužą, iš kažkur ištraukė porą armonikų — ir prasidėjo šokiai. Tuoju atsirado viena kita pora, o netrukus visos mergaitės suplaukė. Įvairiaspalviai rūbai sumirgėjo kareivių minioj. Jaunas kraujas atgijo gyslose ir lenkiškam dvare pasklido lietuviški juokai ir dainos.

Arminas atsirėmė į kiemo tvorą pasilsėti. Energingas šokio tempas jį kiek nuvargino. Kadangi karių buvo daugiau negu mergaičių, tai savo šokėją tuoju atidavė kitam. O pats užsidegė popirosą ir iš didžiulio beržo paunksmės sekė primerktomis akimis, kaip kiemo vidury šokinėjo laužo liepsna ir švaistėsi šokančiųjų šešėliai. Linksma muzikos aidas sklido per laukus ir ežerą iki tvirtos, nepajudinamos miško krūtinės.

— Duok popirosą, — pertraukė užsisvajojusį Arminą Norvaiša.

— Imk ir tu, Lazurka, — pasiūlė Arminas trečiajam, vidutinio ūgio, gana liesam kareiviui.

Pro šalį ėjo grandinis Raiba. Visu savo raudonu veidu jis juokėsi ir kažką čiaušėjo savo draugei. Pamatęs tris stovinčius prie medžio, grandinis šūktelėjo:

— Ką gi čia „geležinis trejetas“ veikia? Ar be pasitarimo ir ši vakarą niekur?.. — garsiai čekstelėjo lūpomis ir nuėjo toliau.

„Geležiniu trejetu“ kuopa vadino tris karius: Arminą, Norvaišą ir Lazurką. Keistu būdu trys visai skirtingų luomų vyrai vieną ir tą patį vakarą suvažiavo savanoriais į Vilnių ir, patekę vienon kuopon, pasidarė neatskiriamais karo draugais.

Milijonieriaus sūnus Arminas, valkata benamis Lazurka, pasitūrintis ūkininkas Norvaiša, — trys priešgynybės, trys skirtumai, kuriuos puikiausiai suderino kario rūbas ir pareigos.

Kada Vilniun jie rinkosi, dar pasireiškė skirtumai: Arminas važiavo su patogumais, pirmoj klasėj, Lazurka — iš lauko pusės, ant laiptelių, be bilieto, o Norvaiša ėjo pėsčias, jam buvo netoli. Bet nelengvos dienos fronte padarė iš jų tą, kad visi trys valgydavo iš bendro katiliuko, po žygių gulėdavo susiglaudę į vieną krūvą ir šildydavo savo kūnais viens kitą; trū-

Slaptai nešami pietūs į apkasus

Ūselio foto

kumų valandomis dalindavosi viens su kitu savo ištekliais, pridėdami kas ko turėjo daugiau ir kam ko trūko. „Geležinis trejetas“ puikiu sugyvenimu buvo pavyzdys visos kuopos kariams.

Po kelių minučių pertraukos armonika vėl pradėjo čirpti. Lazurka numetė popirosą ir nusiskubino pas šokėjus. Kiek flegmatiškas Petras Norvaiša nuėjo kiek lėčiau. Vėl liko vienas Arminas.

Keistas jausmas apėmė jį ir jis pamąžu nuslinko sodo gilumon. Kažkodėl norėjo vienas pagalvoti ir pakvėpuoti nuo miško slenkančiu oru.

Šiandien Arminas pradėjo galvoti apie ateitį. Kas jo laukia? Koks gali būti jo gyvenimas?... Jautė jis, kad dar kažko trūksta.

Pavyzdžiui, Petras Norvaiša. Jis žino savo gyvenimo planą. Karas baigsis, jis grįš į namus. Ten laukia Ona, ūkis, ūkininkavimo darbai. Tas pats ir su Lazurka. Jis buvo valkata, bet dabar taip pat jau nusistatė ateities gaires. Grįš į namus, ieškos darbo, įsikurs, tada suras gal dar ką nors prie šono, kas palinksmins pilką dieną. O jis, Arminas? — Jam ateitis lyg nieko aiškaus nežada...

Bet vyriška valia vėl apraizgė kiekvieną jo kūno narvelį. Arminas nusipurtė. Et! Reikia gyventi! Laimės rytas išauš!...

Čia nesąmoningai jis nukreipė akis į atidaromo lango barškesį. Antrame aukšte išsilenkė pro tamsią angą žmogysta ir, lengvai perlipusi palangę, pradėjo leistis žemyn čia pat kabojusiu koku tai daiktu.

Automatiškai, tyliais žingsniais Arminas prisitartino ir vis ištempęs akis žiūrėjo aukštyn. Švelniai, be jokio triukšmo keistas namo gyventojas palietė žemę ir čia pat pajuto stiprią Armino ranką.

— Ai! — tyliai šūktelėjo ir sudrebėjo. Bandė dar ištrūkti, bet Arminas stipriai laikė.

Keista. Jis sulaukė moterį. Kas ji? Tamsoje negalėjo gerai įsižiūrėti, o veidą dar dangstė ilgų plaukų garbanos.

— Kur taip vėlai? Kodėl tamsta išeini iš namo tokiu keistu būdu? Nepažįstamoji vėl krūptelėjo ir aštriai pažiūrėjo į Armino veidą. Tamsa tačiau daug ką ir nuo vieno ir nuo kito paslėpė.

— Tamsta lietuvis kareivis?

Maloni lietuviška jos tarsena atgaivino Arminą. Bet vis nepaleisdamas iš savo rankų jis atsakė:

— Taip!

Nelaukdama, kol Arminas pradės smulkiau klausinėti, nepažįstamoji pasisakė kas esanti, kas pasidarė. Arminas paleido jos ranką.

Tai šio dvaro savininko duktė, Bildušio užrakinta.

— Štai ir priežastis, — kiek šypsodamasi kalbėjo mergaitė, — dėl ko aš pasinaudojau tokiu keistu išėjimu. Bet prašau dabar man nekliudyti. Turiu vieną labai svarbų dalyką patikrinti ir su tamstų vadu pakalbėti.

Jau buvo bepranykstanti, kaip susimąstęs Arminas staiga paklausė:

— Ar jūs nebuvote kada Krokuvos pilkųjų seserų pensionate?

Nepažįstamoji sudrebėjo ir įsmeigė į Arminą akis. Ji žengė arčiau, žiūrėjo į kareivio veidą ir kelias sekundes neištara nė žodžio.

Tuo pačiu metu, klaikiai šypsodamasis marmuriu veidu, Bildušis lipo nakties tamsos apgaubtais laiptais į rūmų bokšto viršų.

(B. d.).

Invalidas

Jis kuklus ir mažakalbis. Kasdien skuba, šluobodamas, į darbą. Pramokęs amato, jis su savo draugais invalidais užsidirba sau duoną: nenori būti našta visuomenei.

Visą dieną sėdi pasilenkęs prie savo darbo, retai tepratardamas žodį kaimynui. Vakare, pavargęs, lėtai eina namo pasilsėti.

Šventomis dienomis jis skaito knygą, eina į bažnyčią, aplanko Karo muziejų. Tada jis dėvi invalido uniforma.

Jis be jokių įnorių, be jokių reikalavimų. Jis negražus, nebejaunas. Jo veidas išvagotas kulku ir skeveldrų, sugadintas parako ir daugybės žaizdų. Koją medinė... Tačiau jame rūseną gyvybę, plaka karšta širdis. Jis myli... Siela ir kūnu myli savo vargšę tėvynę, kurios gerovei nesigailėjo nei sveikatos, nei gyvybės.

Jis mėgsta pabūti Karo muziejaus sodnelyje. Kukliai sėdi ramesnėj vietoj, stebi praeivius, žiūri į beždžiančius vaikus, klausos muzikos.

*

Šiandien randu jį įprastoje vietoje. Mudu pažįstami.

Užkalbinu. Prašau papasakoti iš savo praeities.

Nemėgsta jis pasakoti savo atsiminimų, nemėgsta girtis gausiais nuotykiiais. Keliais šiltais žodžiais pajusi jo nuoširdumą.

Jis senas kareivis. Didysis karas, dar visai jauną, išplėšė iš tėvo sparno. Daugiau jų nebematė. Tėvai buvo išvežti į Rusiją.

Jam teko kariauti už „carą, tėvynę ir tikėjimą“. Kelis kartus buvo sužeistas. Kai pagydavo, vėl būdavo vežamas atgal į frontą. Kariavo be noro. Vokiečių nelaisvėj taip pat teko daug vargo patirti.

Karui pasibaigus rado tik seserį. Tėvai, ligų ir bado prispausti, mirė svetimam krašte. Jaunesnysis brolis nebegrižo iš karo, gal žuvo...

Tėvynei nusišypso laisvė. Jis skuba jai į talką. Džiaugias, kad dar liko sveikatos, kad dar gali prisidėti prie vadavimo širdžiai artimo krašto.

Stoja savanoriu į lietuvišką kariuomenę. Senas kareivis, patyręs vargo, gerokai prisiuostęs parako, ragavęs nuodingų dujų, nebijęs kulku zvimbimo, kaip liūtas veržėsi pirmyn ir savo pavyzdžiu drąsino draugus. Dažnai jis, nebodamas žaizdų, stengdavosi sunkią valandą neišeiti iš rikiuotės.

Jis palydėjo vokiečius okupantus, vijo bolševikus, skaldė bermontininkų šonus, pliekė lenkus. Jis buvo pirmųjų savanorių skaičiuje, kurie matė kaip pirmą kartą suplevėsavo Lietuvos trispalvė vėliava Vilniaus bokšte. Didžiai graužėsi, kai Vilniaus netekome, bet netrukus laimė vėl atvedė jį į seną Lietuvos sostinę. Tik toji nelemtoji klasta... Tamsus invalido veidas dar labiau tamsėjo iš pykčio. Jis negali ramiai kalbėti apie pavergtąjį Vilnių.

Toliau kovos su lenkais, noras atgauti prarastąją sostinę, neleisti priešui veržtis giliau į kraštą. Giedraičiai... Invalido veidas dar labiau apsiniaukia. Čia jis neteko kojos...

— Vilnius liko lenkų rankose! — atsidusta karys.

Ilgai žiūri jis į savo koją. Rodos, jo nelaimė yra dar didesnė, kad Vilnius liko pavergtas. Jis dar skau-

džiau jaučia savo kojos netekimą, gailisi, kad nebegalės eiti pirmųjų eilėse. Bet jis dar nevisai palieges, jis, jei turės progos, dar parodys, ką gali.

*

Rugsėjo aštuntoji. Tautos šventė. Petro Vileisio aikštėj kariuomenės paradas. Narsūs šaunių tėvynės vyrų pulkai praeis iškilmės maršu pro Vyriausiąjį savo Vada, ginkluotųjų pajėgų Viršininką, Respublikos Prezidentą.

Paprasta, juoda invalido uniforma, tik šiandien papuošęs savo krūtinę dviem Vyčio kryžiais ir daugybe medalių, jis skuba į paradą.

Jis mėgsta paradas, mėgsta žygiuojančius karius, mėgsta žiūrėti į linksmus, patenkintus, pasiryžimo kupinus, veidus. Žinovo akim jis įvertina išvaizdą, tinkamumą, pasirengimą. Čia jis kasmet stebi mūsų kariuomenės pažangą. Jis tuoj šį vaizdą perkelia į savo laikus, sprendžia kaip dabar kariautų mūsų kariuomenė. Kariuomenės paradas jam svarbus dalykas. Iš šios aikštės jis grįžta džiaugsmo kupina širdimi ir ilgai atsiminimais gyvena.

Paradas pasibaigė. Dabar jis atšlubavo nuo kalno, kad dar kartą praleistų pro save grįžtančias namo dalis.

Darniai, vienas po kito, eina pulkai. Iškilmingai nešamos vėliavos. Kariškai išsitempęs sveikina jas senas invalidas, sveikina karininkus.

— Štai jis...

Eina jo pulkas. Pulkas, kuriame jis tarnavo, kovėsi. Dar daugiau jis pasitempia, prideda ranką prie savo uniforminės invalido kepurės. Jis sveikina savo pulko vėliavą. Tartum įkastas stovi ramiai, neišleisdamas iš akių pulko garbės ir atliktų žygių ženklą — vėliavos. Jis jaučia joje ir savo žygių dalelę.

Dvi stambios ašaros sužiba invalido akyse ir nuriada skruostais. Sunku suprasti ar jis džiaugė savo garbingu pulku, ar liūdėjo, kad negali jo gretose žygiuoti, ar prisiminė kritusius kovoj brolius...

Vėliava praėjo. Ją sekė gausingi, lygiomis gretomis surikiuoti, kariai, ramiai nešdami šautuvus, kurių laibgaliuose blizgėjo aštrūs durtuvai.

Toj vietoj stovėję galėjo matyti invalidą, kuris, savo buvusio pulko vėliavai praėjus, dėjo visas pastangas žygiuoti šalia einančių kareivių. Jis žingsnio taktu statė sveikąją koją ir, remdamasis lazda, triukšmingai vilko medinę. Bet miklūs kariai, sparčiai žengdami, paliko jį toli atsilikusį.

Garbė jums narsūs, senieji kariai invalidai!

J. ltn. Valevičius

ŠIRDIS AR KEPENOS SVARBESNĖS?

Neseniai vienas amerikietis mokslininkas dr. J. Arch'as paskelbė, jog žmonės klaidingai supranta širdies funkcijas. Manoma, kad širdis esanti visų malonių jausmų centras, kurio mažiausias palytėjimas gresia gyvybės netekti. Dr. J. Arch'o manymu, tai klaidingas įsitikinimas. Širdis esanti tik kaipo raumuo kraujo cirkuliacijai, o kitais atžvilgiais ji yra tik retorinė figūra. Visi malonūs žmogaus jausmai, p. J. Arch'o manymu, slepiasi kepenose. Mažiausias kepenų palytėjimas atsiliepiąs sieloje. Švelnumas pareina nuo kepenų išsiplėtimo, gailėstis — nuo jų susitraukimo. Sielos jėga taip pat paeina nuo kepenų. Šita dr. J. Arch'o nuomonė mokslininkame - mediciniškame — pasaulyje sukėlė didelę sensaciją ir daug ginčų. Vieni palaiko dr. Arch'o nuomonę, kiti ją neigia. Tačiau daug rimtų medicinos žinovų paremia dr. Arch'ą.

B. Ag.

Plk. ltn. St. Raštikis

Pėstininkų bendradarbiavimas su kitomis ginklo rūšimis

(Žr. „Kario“ 43 nr.)

III. Pėstininkų bendradarbiavimas su raitininkais

Apie tai „Kary“ jau buvo rašyta, todėl skaitytojams žinomų dalykų nebekartosiu.

IV. Pėstininkų bendradarbiavimas su pionieriais ir ryšininkais

Šiuo klausimu „Kary“ jau buvo ir dar pasirodys kitų rašiniai.

V. Pėstininkų bendradarbiavimas su šarvuočiais

Šarvuočių yra kelių rūšių. Čia kalbama tik apie šarvuotus automobilius ir tankus. Šarvuoti traukiniai veikia tik geležinkeluose ir turi ypatingą paskyrimą, todėl apie juos šį kartą nekalbėsime.

Šarvuočiai, veikdami su pėstininkais, sudaro ne ką kita, kaip atskirą artilerijos pabūklą arba vieną bei kelis sunkiuosius kulkosvaidžius, apsaugotus nuo priešų šautuvų ir kulkosvaidžių ugnies savo šarvais ir galinčius mechaniškai judėti.

Šarvuočiai labai sunku slėpti, jie priešų greit pastebimi, ir jo artilerijos ugnimi išvedami iš rikiuotės. Todėl jiems galima duoti tik tokius uždavinius, kuriuos galėtų atlikti greitai ir netikėtai.

Šarvuočiai, slinkdami savo pėstininkų priešaky, gali apšaudyti priešą iš artimų atstumų ir išardyti priešų padarytas kliūtis, t. y. praskinti kelią saviems pėstininkams.

Šarvuoti automobiliai ir iš dalies lengvieji tankai gali padėti pėstininkams žvalgyti, ypatingai ten, kur reikalinga priešų žvalgyba arba jo apsauga vienoje bei kitoje vietoje pralaužti ir patiems įsiveržti į priešų pusę. Šarvuoti automobiliai taip pat gali būti panaudoti ir pėstininkų sparnams apsaugoti. Šarvuotų automobilių pasiekti rezultatai turi būti tuoj išnaudoti, nes to įvykdžius, šarvuotų automobilių atliktas darbas nueis niekais.

Pėstininkai, veikdami kartu su tankais, negali atsiskirti, turi slinkti paskui juos. Pėstininkai sutartais ženklais nurodo tankams, kur ir ką jie turi pulti. Pėstininkai gali šiek tiek ir padėti tankams, nebijodami savo ugnimi paliesti pačius tankus, nes tankai šiuo atžvilgiu neįtraukiami.

Tankai gali tik pralaužti priešų pasipriešinimą, iššaudyti jo parengtas kliūtis ir ugnies lizdus, bet užimtą plotą išlaikyti tankai negali, todėl užpakaly tankų slenką pėstininkai neturi per toli (daugiau kaip tikrosios pėstininkų ugnies atstumas — 400 metrų) atsilikti, kad galėtų tankų pasisekimą išnaudoti, jų išvalytą nuo priešų plotą užimti ir jį išlaikyti, apginti.

Jei dėl techniškių kliūčių atskiri tankai sustoja kautynių lauke, užpakaly jų slenką pėstininkai turi, savo tanką pralengdami, eiti toliau.

Kaip matome, ir šarvuočių bendradarbiavimas su pėstininkais yra taip pat gan artimas.

VI. Pėstininkų bendradarbiavimas su aviacija

Savoji aviacija padeda pėstininkams kautynėse šiais atvejais.

1) Ji žvalgo priešą ir visus žvalgybos duomenis praneša savo pėstininkams.

2) Aviacija naudojama ryšių tarnybai, ypatingai tada, kai atskiros pėstininkų dalys toli viena nuo kitos, arba kada toliau esantiems pėstininkams reikalinga greit pranešti karo vadovybės įsakymai.

3) Ji padeda pėstininkams kautis, puldama priešų pėstininkus iš oro tais atsitikimais, kai mūsų pėstininkai atakuoja priešų pozicijas, arba kada jie atremia priešų pėstininkų puolimą.

4) Aviacija saugo pėstininkus nuo priešų lėktuvų puolimo žygyje, postovy ir kautynėse.

Kad aviacija galėtų visus šiuos uždavinius atlikti, pėstininkai turi:

1) mokėti atskirti savuosius lėktuvus nuo priešų lėktuvų;

2) nuolat palaikyti ryšius su savo lėktuvais (marškomis), kad jie žinotų, kur mesti pranešimus;

3) pėstininkai turi ženklintis savo lėktuvams, kad šie galėtų atskirti savo pėstininkus nuo priešų; tai ypatingai svarbu toms pėstininkų dalims, kurios yra artimiausiame kontakte su priešų;

4) pėstininkai turi iš anksto betarpiškai arba per aukštesnius štabus painformuoti savo lakūnus, kur yra pėstininkų štabai, lėktuvams nutūpti aikštelės ir pranešimams numesti punktai;

5) pėstininkai iš anksto turi būti įspėti, kada, kur ir kaip veiks savoji aviacija;

6) saviems lėktuvams puolant priešą, pėstininkai turi tą momentą išnaudoti, sustiprindami savo ugnį ir energingiau puldami;

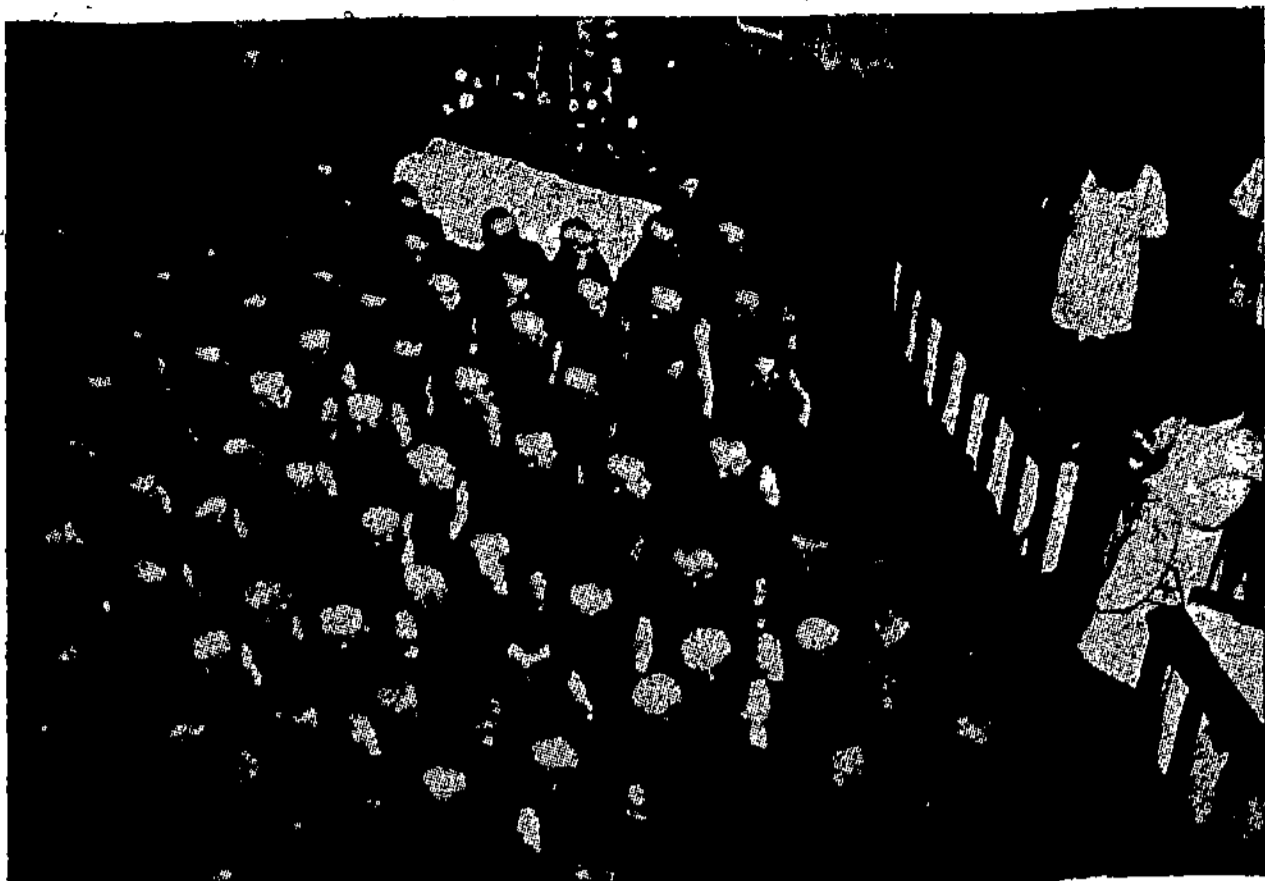
7) jei pėstininkai sužino, kad atskiros priešų grupės (priešlėktuvinė artilerija, kulkosvaidžiai) rengiasi apšaudyti arba apšaudo mūsų lėktuvus, tai pėstininkų pareiga tų priešų grupių ugnį sutrukdyti; jei nepasisektų tai padaryti savo priemonėmis, tad reikalinga apie tai tučtuoju pranešti savo artilerijai;

8) pėstininkai turi palengvinti sąlygas savo aviacijai veikti; jie gali tai pasiekti, trukdydami priešų aviacijos veikimą, t. y. apšaudydami priešų lėktuvus ir ypatingo dėmesio kreipdami į maskavimąsi nuo jų;

9) pagaliau, pėstininkai turi turėti nuolatinius oro sekėjus, nes be jų negalima bus įvykdyti nė vieno čia pažymėto reikalavimo.

VII. Pėstininkų bendradarbiavimas su cheminėmis komandomis

Cheminės arba dujininkų komandos gali arba visai naikinti priešų gyvąsias jėgas, arba kuriam laikui tik susilpninti priešų veikimą, arba apakinti jį (dūmais) ir tuo būdu nors laikinai dezorganizuoti gyvąsias jo jėgas ir ugnį. Toks įvairus cheminio ginklo veikimas priklauso nuo to, kokiomis cheminėmis medžiagomis cheminės komandos aprūpintos (nuodingos dujos, degantieji skysčiai, ašarojančios dujos, dūmai).

Kareivių priesaika

Pajaujo foto

Po priesaikos

Iš nežabotų laukų atklydęs
 Suklupau čia prie šventojo kryžiaus,
 Lyg tėviškės arimuos prinokęs javas, —
 Ir naują pasaulį išvydau.
 Prisiekiu prieš kryžių tėvynei,
 Kad laisvės nešėjas jai būsiu.
 Užsidegė širdis nerimstančioj krūtinėj —
 Jei reiks, dėl savojo krašto ir žūsiu.
 Ten tėviškėj broliai arimuos
 Su žagrėmis kasasi laimę,
 O aš čia jų sargas — jiems laisvę dainuoju —
 Težydi šalyje palaima!
 Šalie! Tu išugdei galiūnų krūtines,
 Tu įkvėpei laisvę į širdį lietuvių;
 Tavošios girios, skambantys kloniai
 Mums iki šiolei laisvę dainavo,
 Laisvę dainavo, skriaudą minėjo,
 Įkalė sielon žodį tą vieną
 Laisvė ir Laisvė — saugoki jąją.
 Dabar, prisiekęs brangiajai tėvynei,
 Galiu ištarti žodį, kaip vėtrą:

Cheminės komandos, nesusitarusios su pėstininkais, beveik niekad vienos savarankiškai neveikia. Pėstininkai nurodo joms, kokie taikiniai arba plotai turi būti neutralizuoti, užnuodyti; pėstininkai taip pat nurodo, kada cheminės komandos turi pradėti veikti; šiuo atveju išimtis gali būti tik tada, kai oro sąlygos labai nepastovios, kada iš anksto negalima numatyti, ar jos bus palankios nustatytą valandą cheminiams ginklams veikti, ir kada dėl tos priežasties ir cheminio veikimo pradžia iš anksto negali būti griežtai nustatyta. Tokiais atsitikimais cheminiams ginklams pradėti veikti laikas nustatomas ne pėstininkų, bet pačių chemikų, tik su pėstininkais susitarus.

Apskritai, tenka pasakyti, kad cheminio ginklo atstovų bendradarbiavimas su pėstininkais turi būti ypatingai artimas, nes be tokio bendradarbiavimo vieni kitiems ne padės, bet dažnai galės net labai pakenkti; šiuo atžvilgiu ypatingai atsargios turi būti chemikų komandos; jos neturi užmiršti, kad neatsargiai ir be pėstininkų paleistos nuodingos dujos arba dūmai visada atneša saviesiems pėstininkams daug žalos.

Ne, tu nežūsi, tėvyne mano, —
 Lemta per amžius tau čia žydeti.
 Pulkai gynėjų čia susiejom —
 Pakilęs ginklas ant užpuoliko. —
 Ne, tu nežūsi, tėvyne mano,
 Mes tau nupynėm širdžių vainiką.

Juozas Gražulis

PIONIERIŲ DALIA

Štai upės vandenys vilnėja,
 Mūs jėgos tur' per ją žygiuot.
 Ei, pionieriai, darban vėju —
 Čia turim tiltą nukryžiuot.

Ir užia darbas, trankos kirviai,
 Srovė putodama kvatoja.
 Ir štai jau poliai, kartys, virvės —
 Žaibu ulonai skrenda joja.

Kelius pataisom. Ach, maloni
 Dalia manoji ir jauna,
 O kad nuskrust į Vilniaus tolius, —
 Ten būtų laisvė amžina.

Pozicijas išrausti reikia,
 Nes priešas pulti smarkiai rengias.
 O pionieriai čia ką veikia? —
 Gal miega? Gal pavėsiu dengias?

Kastuvai rausia juodą žemę —
 Urvai urvai vingiuojas raitos;
 Ir tuoj užtversim priešui kelią —
 Mūs darbas, kaip audra yr' greitas.

Vielų tvorą ištiesiam ir išraizgom,
 Minomis praskeliam padangę.
 Ir daug darbų. — Kas juos suskaito? —
 Mes mylim savo dalią brangią.

Pamėgom darbą pionierių,
 Pamėgom dainą mūs šalies.
 Lai siunta vėjai, audros liejas, —
 Mūs laisvės niekas neužlies.

Kazys Bradūnas

Beveik tą patį galima pasakyti ir apie kitas ginklo rūšis.

Š. m. „Kario“ 38 numery jau esu nurodęs kelis blogo ir gero bendradarbiavimo pavyzdžius. Iš jų matėm, kad ten, kur tarp atskirų ginklo rūšių bendradarbiavimas kautynėse geras — visuomet laimėjimas tikresnis, ir atvirksčiai — kur tokio bendradarbiavimo nėra, kur atskiros ginklo rūšys veikia kiekviena sau, ten pergalės niekad nebuvo ir negalės būti.

Tad gerai supraskime bendradarbiavimo svarbumą, nesiskirkime vieni nuo kitų, bet mokykimės bendradarbiauti taikos metu, kad reikiant, išėję į karą, visi gerai būtume supratę, jog kiekviena ginklo rūšis turi ne savo atskirą priešą, bet priešas yra vienas visai tėvynei, visai kariuomenei, visoms ginklo rūšims. Visa kariuomenė turi vieną bendrą tikslą — nugalėti priešą, o tai pasiekti ji galės tik tada, kai visos ginklo rūšys bus užsidegusios viena bendra idėja — nugalėti, ir kai, to tikslo siekdamos, jos glaudžiai bendradarbiaus, nes bendradarbiavimas kautynėse veda į laimėjimą.

Artilerijos pozicijų maskavimas

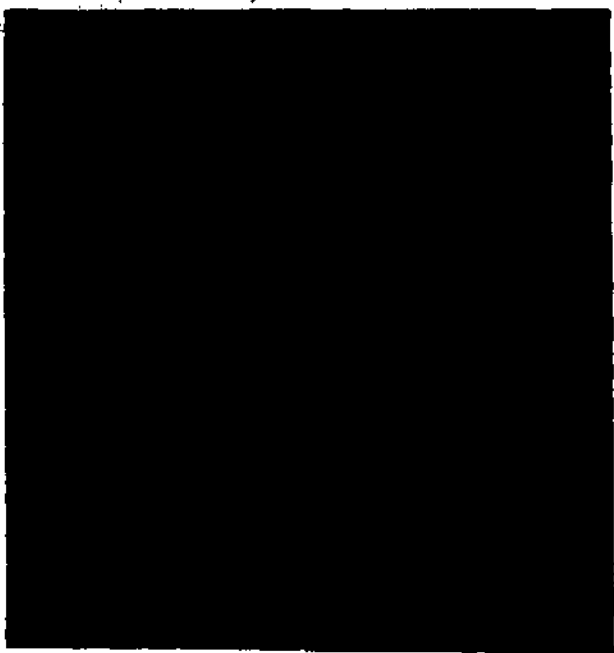
1904 m. rusai pradėjo karą su japonais. Laikydami senosios artilerijos taktikos pažiūrą, jie statė pradžioje savo baterijas atvirose pozicijose. Japonai, priešingai, šaudydavo tik iš uždengtų pozicijų. Ir rusų baterijos, pastebėtos japonų artilerijos žemės sekėjų, buvo šluote nušluojamos nuo žemės paviršiaus. Kad pasislėptų nuo japonų sekėjų akių, rusai, japonų pavyzdžiu, ėmė šaudyti iš uždengtų pozicijų.

Šis karas viso pasaulio artilerijai parodė, kad japonų taktika buvo teisinga, kad ateityje šaudymas galimas vien iš uždengtų pozicijų. Pozicijos uždanga turi būti tiek aukšta, kad slėptų nuo žemės sekėjo akių ne vien pačius pabūklus, bet ir išsiveržiančius iš jų šūvio metu dūmus ir liepsną.

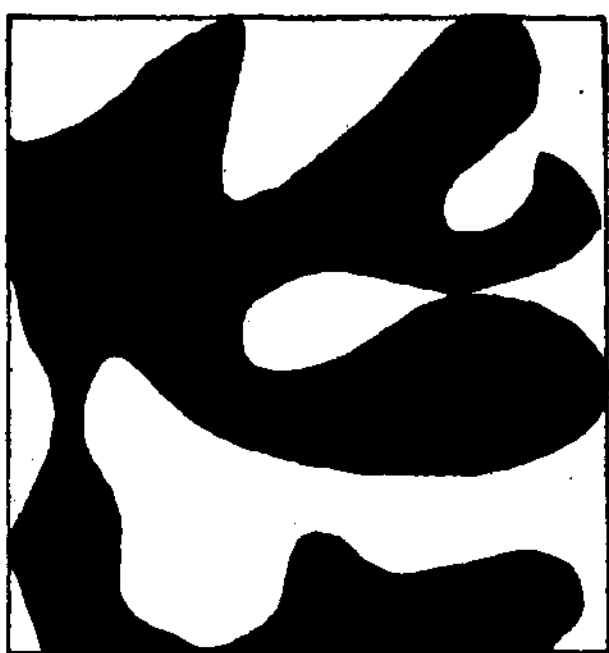
Didžiajame kare artilerijos sekėjas, pakilęs pririšamuoju balionu (pūsle) į orą, galėjo plačiau ir giliau pažvelgti į visokias uždangas, už kurių slėpėsi baterijos. Naujas sekimo būdas davė galimybes pradžioje surasti pasislėpusias baterijas, kurios nukentėdavo. Nuo baliono sekėjo teko gelbėtis, atsistojus už stačių šlaitų arba kiek galima toliau nuo priešininko, kas ne visados ir ne visų rūšių pabūklams pasisekdavo.

Aviacijai (lėktuvams) patobulėjus, sekėjas iš lėktuvo tapo didžiausias artilerijos priešininkas, nuo kurio seni slėpimosi būdai nebetiko. Sekėjas galėjo pažvelgti iš viršaus į giliausius skardžius, daubas ir už stačiausių šlaitų. Jei ko įtartino neišaiškina jo akis, tai atlieka fotografijos nuotrauka.

Artilerijai teko ieškoti naujų maskavimo būdų. Maskavimo būdai nuo oro sekėjo tiriami dar ir dabar. Pirmiausia, tai pabūklų dažymas. Mūsų apdaras, visoki karo įrankiai bei padargai dažomi slėpiamąja spalva (rudai žalia). Slėpiamąja spalva nudažytas daiktas sunkiai įžiūrimas iš tolo. Bet pastebėjus jį ar nufotografavus, nors smulkmenos ir susilieja, galima turėti supratimą apie bendrą jo formą (pavidalą). Kas kita, jei daiktas nudažytas keliomis spalvomis.

1.

2.

Br. 1 skydas nudažytas viena spalva (nors ir slėpiamąja). Pastebėję jį iš tolo, pasakysime, kad jis stačiakampis. Br. 2 tas pat skydas nudažytas dviem spalvomis. Iš tolo jis atrodo ne kaip stačiakampis skydas, bet visai kažin koks nesuprantamas daiktas. Todėl pabūklai dažomi keliomis spalvomis (ne mažiau 4). Dažniausiai vartojamos balta, juoda, geltona ir žalia. Spalvos išdėstomos netaisyklingais lopais. Viena nuo kitos spalvos atskiriamos juodomis juostelėmis. Labai svarbu be to, kad dažai neblizgėtų.

Pozicijoje kiekvienas pabūklas slėpiamas nuo oro sekėjo po kokia nors gamtos uždanga: medžiai, krūmai, javai ir t. t. Tokios uždangos daromos ir dirbtinės. Reikia atsiminti, kad maskavimas atitiktų aplinkumą: nesodinti krūmų pievoje, jei jų ten visai nėra, arba javuose, kur jie beveik niekad neauga. Toks maskavimas tik atkreips oro sekėjo dėmesį ir išduos bateriją. Visai vykęs maskavimo būdas yra tinklas. Ištempto ant pabūklo tinklo kraštai reikia nuleisti kuo nuolaidžiausiai, kad nebūtų šešelio. Tinklas padeda pritaikyti pabūklą aplinkumai, užmetus ant jo žolės, šaknų ir t. t. Statant pabūklus pozicijoje, reikia vengti taisyklingumo. Nedidinant bendrojo baterijos pozicijos fronto pločio, pabūklai statomi nevienodais tarpais ir ne vienoje linijoje. Jei pabūklai, užmaskuoti dirbtiniais krūmais, bus sustatyti vienoje linijoje ir lygiais tarpais, tai prityrusiam sekėjui tuoj kris į akį toki išrikiuoti krūmai.

Atliekant fortifikacijos darbus, pabūklai statomi netoli pozicijos ir užmaskuojami. Pozicijoje užsimaskuojama tinklais ir po jais varomas darbas. Priešininko oro sekėjas, pastebėjęs poziciją rengiant, neleis joje apsistoti. Ne laikas maskuotis, kada lėktuvams žvalgo! Labai dažnai gerai užmaskuotą poziciją išduoda dujų išpūstos žemėje vagos prie laibogalio. Žemę prie laibogalio reikia gerai sustiprinti, laistyti vandeniu, kloti šlapiomis paklodėmis. Kad ir kaip gerai būtų užmaskuota baterija, bet į ją bus išvažinėti nauji keliai per dirvas, išmindžioti takai, tad baterijos vieta oro sekėjui nesunku bus atspėti. Pozicijoje turi būti griežčiausia drausmė: visas tiekimas (maistas, šoviniai) atliekamas tik parinktu maskuotu keliu, visoks vaikščiojimas paskirų žmonių uždraustas. Medžiagą maskavimo ar fortifikacijos darbams (šakos, rąstai, velėnos, žolė) imti ne iš čia pat, bet atsigabenti iš toliau.

Kad suklaidintumėm oro sekėją, be tikrų pozicijų įrengiamos ir apgaulingos (netikrosios). Jų įrengimas, maskavimas turi būti toks, kad nesiskirtų nuo tikrųjų. Nuotolis jų nuo tikrųjų yra toks, kad priešininkui šaudant į jas, sviediniai nekliudytų tikrųjų. Kada šaudoma iš tikrosios pozicijos, pravartu apgaulingoj pozicijoje dūmais žymėti pabūklų šūvius arba šaudyti iš vieno tam reikalui pastatyto pabūklo, kuris priešininko pastebėtas ir užpultas tuoj spruktų, pritraukęs priešininkų artilerijos ugnį į tariamąją poziciją. Reikia turėti ir antrąją tikrąją poziciją, maskuotą ir įrengtą, kaip ir pirmąją. Jei priešininkas privers pasitraukti iš pirmosios, tai ilgai negaišus, paleidžiama ugnis iš antrosios.

Pozicijos maskavimas nuo oro sekėjo labai svarbus ir sunkus dalykas (ypatingai žiemą), daug reikalauja sumanumo iš pozicijos rengėjų.

Didysis karas pagimdė dar du labai dideliu priešų: garso ir šviesos matavimo postus (rinktinėles). Garso matavimo postai tam tikrais aparatais užkerta šaudančios baterijos šūvio garsą ir visai tiksliai nurodo jos stovimąją vietą. Šviesos matavimo postai irgi aparatais užkerta šovusio pabūklo žybtelėjimą ir suranda jo vietą.

Maskavimas nuo šviesos matavimo postų galimas, dedant tam tikras priemaišas (soda) į parako užtaisą.

Priemaišos sumažina išsiveržiančią iš vamzdžio liepsną, bet turi savo neigiamų pusių. Smilkymas baterijos pozicijos dirbtiniu rūku yra geras būdas pabūklų žybčiojimams paslėpti, bet kartu rūkas gali sukelti priešininko lėktuvų įtarimą. Gerai užsimaskavusi nuo oro sekėjo baterija, besislepdamas nuo šviesos matavimo postų, gali išduoti save oro sekėjui. Smilkymas rūku turi apimti didelius plotus. Bet tas kliudo savo kariuomenės sekimą, apsunkina susisiekimą.

Norint apsunkinti garso matavimo postų darbas, draudžiama šaudyti baterijoms atskirai, kurios tuoj bus užkirstos postų ir išduos save, bet daug baterijų stengiasi šaudyti kartu. Žinoma, tai sunkiai įvykdoma. Didžiojo karo metu, ypatingai po jo, daromi bandymai su duslintuvais, kurie beveik visai panaikina šūvio garsą. Gerų rezultatų pasiekta Austrijoje ir Prancūzijoje.

Kad garso matavimo postų gauti duomenys labai tikslūs, parodo šis pavyzdys.

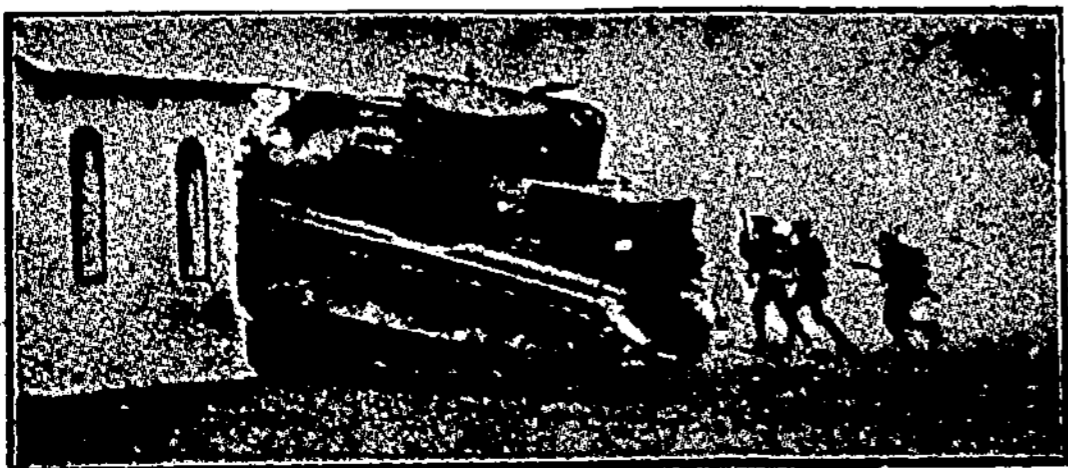
Rusų fronte, netoli Daugpilio, vokiečiams daug žalos darė rusų baterija savo taikliąja ugnimi. Lėktuvams nepavyko jos pozicijos surasti. Buvo pašauktas garso matavimo postas. Pagal jo gautus duomenis rusų baterija turėjo stovėti ežero viduryje. Tantai sukėlė abejojimą ir nepasitikėjimą. Posto viršininkas nenusileido ir įtikinėjo, kad jis tiesą sako, bet žemėlapis netikslus. Kada posto duomenimis buvo paleistos kelios salvės į rusų bateriją, ši nutilo. Dabar lėktuvai pastebėjo apleistą rusų poziciją ne ežero viduryje, bet anapus jo. Pasitvirtino, kad žemėlapis tikrai buvo netikslus. Šis pavyzdys parodo, kaip pavojinga šaudyti baterijai atskirai, vienai.

Kaip maskavimo būdą reikia paminėti darbo pabūklą ir pabūklą-klajoklį.

Kai reikia šaudyti toki taikiniai, kaip kulkosvaidžių lizdai, minosvaidžiai, pėstininkų pabūklai, kuriems šaudyti visos baterijos ugnis nereikalinga, ir kad neišduotumėm baterijos pozicijos, iš baterijos skiriamas vienas pabūklas, darbo pabūklas, kuris tą uždavinį atlieka. Darbo pabūklas stoja 400—800 m šalia savo baterijos pozicijos. Surastas garso ar šviesos matavimo postų ir gavęs vaišių iš priešininko, jis pasitraukia.

Pabūklo-klajoklio uždavinys yra toks pat, kaip ir darbo pabūklo. Be to, jis siekia dar vieną tikslą. Išvartas priešininko ugnies iš vienos pozicijos, jis pasitraukia į kitą, iš ten — toliau. Jis padaro priešininko garso ar šviesos matavimo postams įspūdžio ir, apskritai, priešininkui, kad tai pradedančios šaudyti vis naujos baterijos. Toks pabūklų-klajoklių vartojimas svarbus kariuomenei, turinčiai maža artilerijos. Priešininkas gauna įspūdžio, kad į kautynes įsivelia vis naujos ir naujos baterijos. Be to, jo sekimas, garso bei šviesos matavimo postai išsiblaško.

Art. kpt. Jurkšas

Ką sako berneliai apie kariuomenę

Tai buvo tą dieną, kai į mūsų miestelį atvyko jaunuolių „armija“ į naujokų ėmimo komisiją. Pilnos miesto gatvės „žaliavos“, arba būsiančių karių. Visi jie linksmi ir žvalūs. Yra daug studentų, gimnazistų, kaimo bernelių ir šiaip margo plauko piliečių. Kaimo berneliai linksmi. Jie neturi, matyt, jokių rūpesčių ir linksmi dainuoja.

Į Vilnių, į Vilnių —

Tą mylimą šalį...

Studentai, gimnazistai ir šiaip labiau „apsitrynę“ žmonės stovi nuošaliau ir apie kažin ką ginčijasi — filosofuoja. Kaimo jaunuoliai juos „pravadyriais“ vadina.

Einu gatve. Prieš mane žengia linksmos išvaizdos vyrukai. Vienas lyg ir pažįstamas. Pasisveikinu. Įsišnekam.

— Tai ką — klausiu — į kariuomenę stojat?

— Taigi! — atsako abu.

— O ar nebijot, — lyg šypsodamasis teiraujuos.

— Ką, bijotis? Ko? — nustemba vyrai.

— Na, sakau, ar negirdėjot kas kaime kalbama apie kariuomenę.

— Mūsų Lankeliškio parapijoj apie kariuomenę labai gerai atsiliepia.

Norėdamas patirti, kaip kaime yra kalbama apie kariuomenę, teiraujuos.

— Tai, sako, ar tu iš mūs juoktis nori, ar ką.

Juk mūsų valsčiuje yra šaulių būrys, daug atsargos karių, kurie mus informuoja apie kariuomenę. Be to, juk ir „Karyje“ daug rašo kariuomenės reikalais — paaikšino.

— Tai ir „Kari“ skaitot? — nustebau.

— Žinoma, — pasididžiuodamas atrėžė — net ir patys esam išsirašę. Be to, mūsų kaime ir net visam valsčiuje daug ūkininkų išsirašę „M. Vilnių“, „Kari“ ir „Trimitą“. Tai mūsų kaimo jaunimo mėgiamiausi laikraščiai.

— Tai jūs net „Kari“ skaitot, — antrą kartą sušukau.

— O ką, bene būsi koks iš „Kario“ „šeimynėlės“, — klausia.

— Chm! Maždaug. O aš maniau, kad laikraščiai tik taip sau rašo, kad kaime skaitoma ir palankiai sutinkami šauliai bei kariuomenė. Klydau, brolaičiai, prisipažįstu — klydau. Tai ir jūs netikite, kad kariuomenėj sunku — vėl užklausiu.

— Che, che, che — nusijuokė. — Vieni niekai! Ir toks trumpas laikas. Mūsų visi vyrai, tarnavę kariuomenėje, gailisi, kad tasai laikas greit praėjęs. Likti daug norėję, bet mažai liko; vietų nebuvo. Be to, ir mokslo didesnio reikia — aiškino.

— Na bet, vyrai, man laikas eiti — sušukau. — Likit sveiki ir gero pasisekimo kariuomenėje. Gal pateksit į mūsų pulką, kuris čia Vilkavišky stovi, tada pasikalbėsime dažniau. O dabar sudie!

Atsisveikinom. Nuėjau vos porą žingsnių, kai mane šuktelėjo. Atsisukau.

— Tamsta perduok ir „Kariui“ nuo mūs linkėjimų. Sakyk, kad jį mylim, kaip savo brolių. Jis mūsų draugas. Parašyk nuo mūs jam! — Rėkė abu.

— Gerai — atsakiau ir nusiskubinau šypsančiu veidu namo.

Baugus-Tinavičius

Nežinomas Kareivis

Per didįjį karą žuvo milijonai karių. Buvo kautynių, per kurias žūdavo dešimtys ir šimtai tūkstančių žmonių. Taigi dažnai išaiškinti žuvusiųjų asmenybės nebegalėdavo. Atsirado daugybė kuklių kryžiuokų su parašais „Nežinomas Kareivis“.

Pasibaigus didžiajam karui, vienas anglų karo kapelionas pasiūlė nežinomojo kareivio asmeny pagerbti visus žuvusius per didįjį karą karius. Tautos didvyrių rūmuose, vadinamuose Vestminsterio abatija, 1919 m. vasarą įvyko pirmosios iškilmės nežinomajam kareiviui pagerbti. Tarp karo vadų paminklų, tarp valstybės vyrų, žymiausių mokslininkų ir menininkų kapų buvo padarytas kapas „Unknown Warrior“ — nežinomajam kareiviui. Paskui beveik visos valstybės, didžiojo karo dalyvės, įrengė panašius kapus ir ėmė statyti paminklus Nežinomajam Kareiviui.

Prancūzijos nežinomojo kareivio kapas yra Paryžiuje po vadinamąja Triumfo arka, Italijos nežinomojo kareivio kapas — Romoje po tautiniu paminklu, Vengrijos nežinomojo kareivio kapas — Budapešte prieš Mileniumo paminklą, Belgijos nežinomojo kareivio kapas — Briuselyje tarp dviejų liūtų prieš parlamento rūmus, Rumunijos nežinomojo kareivio kapas — Bukarešte, karaliaus parke, Lenkijos nežinomojo kareivio kapas — Varšuvoje šalia vyriausiojo štabo rūmų. Daugely vietų yra pastatyti paminklai nežinomajam kareiviui.

Žuvusieji kariai pagerbiami ir kitokiais būdais. Pavyzdžiui, Italijoje — Roverete, senoje Venecijos pilyje, yra didžiulis varpas, nulietas iš buvusiųjų santarvininkų ir priešininkų patrankų metalo. Jis vadinasi Kampana di Kaduti — žuvusiųjų varpas. Jis skambina kiekvieną vakarą penkias minutes didžiojo karo aukoms pagerbti. Be to, kartą per metus nustatytą dieną skambina kiekvienos valstybės žuvusiems kariams atskirai pagerbti.

Austrijoje, Kufstein'o miesto pily, vadinamojoje Geroldseck, 1931 m. įtaisyti milžiniški vargonai Austrijos ir Vokietijos žuvusiems kariams pagerbti. Šių vargonų garsai kartais transliuojami per Austrijos ir Vokietijos radio stotis.

Pas mus žuvusieji kariai taip pat pagerbiami kas vakaras Kaune, karo muziejaus sodelyje prie paminklo žuvusiems dėl nepriklausomybės kariams, tam tikromis išpūdingomis apeigomis.

Mūsų karių kapinėse labai daug yra pilkų cementinių kryžiuokų su parašais „Lietuvos kariuomenės Nežinomas Kareivis“. Iš tikrųjų čia ilsisi kariai, kurie laidojant buvo žinomi. Tačiau prikalta prie medinių kryžiuokų lentelės su parašais nubluko. Draugai, kurie juos laidojo, išsisklaidė. Mirusiųjų karių sąrašuose kariuomenės dalys laidojimo vietos nepažymėjo. Ir dabar daugelis jų tapo nežinomi. Jie gavo naujus cementinius kryžiuokus su nauju vardu „Nežinomas Kareivis“. Žiūrint į šiuos kryžiuokus prisimena šv. Rašto žodžiai: „Nugalėtojui aš duosiu paslėptosios mannos, taip pat aš duosiu jam baltą akmenėlį ir ant akmenėlio parašytą naują vardą, kurio niekas nežino, tik tai kurs jį gauna“ (Jono Apr. 2, 17).

Beveik visose valstybėse yra skiriamos tam tikros dienos žuvusiems kariams paminėti. Pas mus tam reikalui dar nenustatyta diena. Tačiau jau per keletą paskutiniųjų metų įėjo į tradiciją minėti žuvusius ir

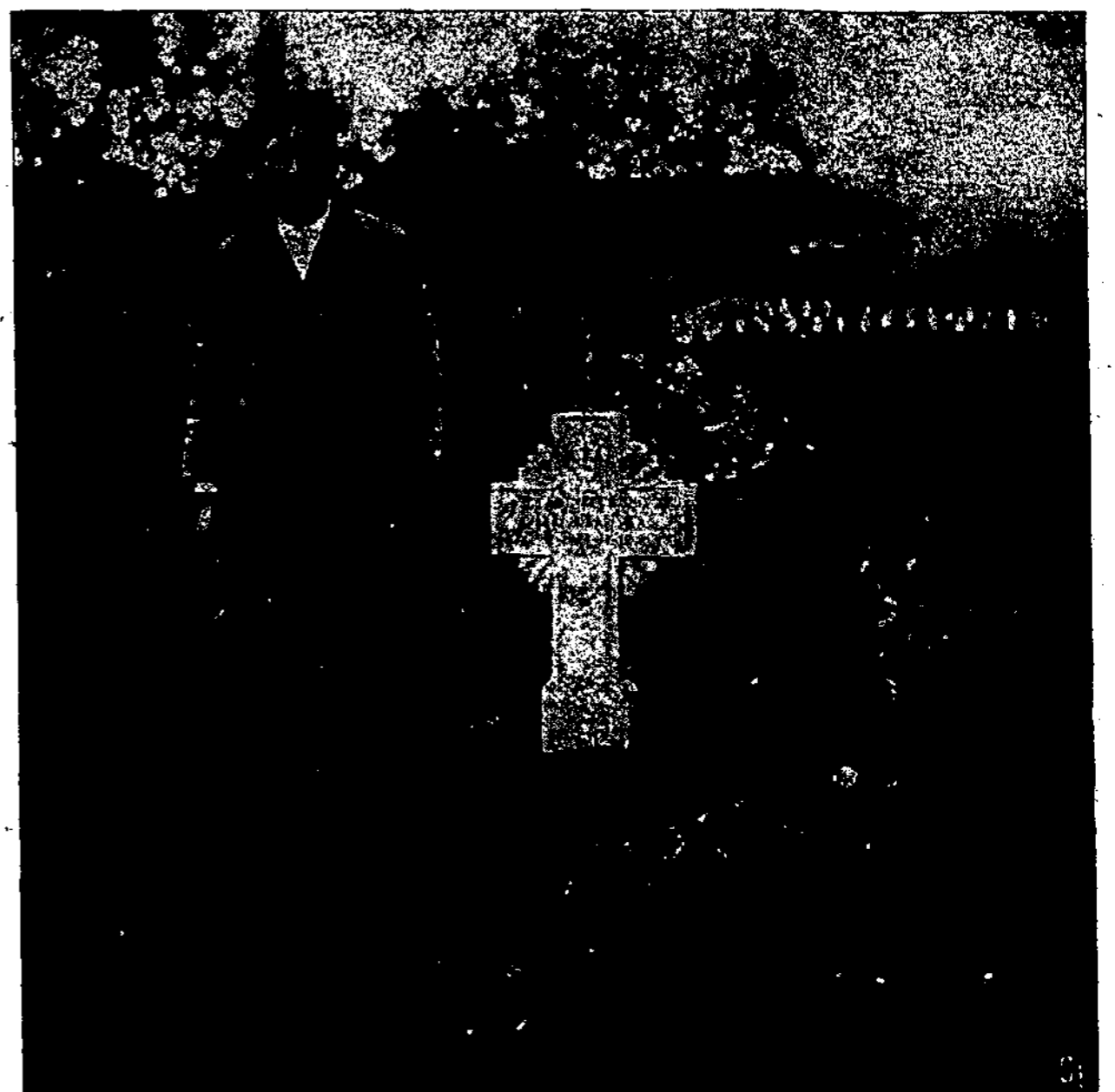
mirusius Lietuvos karius lapkričio mėn. 2 d., t. y. Vėlinių dieną, kai katalikų bažnyčia mini savo mirusius narius. Visose kariuomenės įgulose laikomos gedulingos pamaldos, puošiami, iliuminuojami ir lankomi karių kapai. Ypač gražiai ir išpūdingai žuvusieji ir mirusieji kariai minimi sakytą dieną Kauno karių kapinėse. Minėjimo iškilmės transliuojamos per radio.

Toks pat žuvusiųjų ir mirusiųjų karių minėjimas bus ir šiemet per Vėlines. Todėl tą dieną kiekvienam lietuviui, tiek kariui, tiek nekariui, pravartu prisiminti visus Lietuvos karius, kurie jau yra apleidę šį pasaulį. Ypač reikia prisiminti tuos, kurie mirė gindami Tėvynę, kovodami dėl josios laisvės ir nepriklausomybės.

Sunkios ir atsakingos kario pareigos. Nelengvas kario gyvenimas. Nelengva ir jo mirtis. Dažnai sunkiai sužeistas karys guli vidury lauko tarp zvimbiančių kulku ir sprogstančių sviedinių, kol užgęsta paskutinė gyvybės kibirkštėlė. Jo lavonas kelias ar keliolika dienų guli nepalaidotas. Paskui jį užkasa lauke ar miške be karsto, be jokių iškilmų ir apeigų, ir įbeda paprastą medinį kryžiuoką.

1931 m. vasarą renkant mūsų karių kaulus dabartinėje Latvijos teritorijoje, Alūkstos apskr., 2 km į pietų vakarus nuo Eglaitės stoties buvo rastas lauke nežinomo Lietuvos kareivio kapas. Atkasus pasirodė, kad lavonas apverstas akmenimis. Kūnas, žinoma, jau buvo supuvęs, bebuvu tik kaulai. Tačiau jie buvo beveik visi sutriuškinti. Pasak vietinių gyventojų, bolševikai, radę sunkiai sužeistą mūsų kareivį, dar gyvą imetę į duobę ir užvertę sunkiais akmenimis. Prisiminkime Vytauto Didžiojo bataliono kankinius karius, kuriuos 1919 m. žiemą sužvėrėję rusai sukapojo kardais tolimame Sibire. O tokių kankinių buvo labai daug. Daugelio jų vardus težino gal tik vienas Dievas.

Taigi mes Vėlinių dieną prisiminkime visus žinamus ir nežinamus mūsų tautos sūnus, kurie paaukojo savo gyvybę, kad mes galėtumėm nepriklausomi gyventi.

Prie sūnaus kapo

GRAŽUS STUD. ATSARGOS KARININKŲ KORPORACIJOS „RAMOVĖS“ METINIŲ SUKAKTUVIŲ MINĖJIMAS

Minėjimas buvo spalio mėn. 29 d. 10 val. Įgulos bažnyčioj buvo pamaldos, kurias laikė kanauninkas Mironas. Pamaldose dalyvavo ir „Ramovės“ garbės nariai: krašto aps. ministeris plk. Giedraitis ir Karo Mokyklos viršininkas gen. leit. Jackus.

16 val. korporacija aplankė Karo Muziejų, kur aplankė žuvusių lakūnų Dariaus ir Girėno žygio liekanas ir padėjo prie paminklo žuvusiems gyvų gėlių buketus ir dalyvavo vėliavų nuleidime.

17 val. karininkų ramovėj buvo iškilmingasis minėjimas, į kurį atsilankė „Ramovės“ šefas J. E. Respublikos Prezidentas A. Smetona, ministeris pirmininkas J. Tūbelis, krašto aps. ministeris plk. Giedraitis, vyriausiojo štabo viršininkas gen. leit. Kubiliūnas, Karo Mokyklos viršininkas gen. leit. Jackus, Vytauto Didžiojo universiteto rektorius prof. M. Römeris, II pėst. divizijos viršininkas plk. Skučas, gen. leit. gyd. Nagevičius ir daug kitų aukštųjų svečių. Išanginę kalbą pasakė korp. pirmininkas stud. Stankūnas ir korporacijos vėliavai šventinti kūmais pakvietė ministerį pirmininką J. Tūbelį ir II p. divizijos vadą plk. Skučą. Šventinimo apeigas atliko Mironas. Pašventintą vėliavą korporacijos pirmininkui įteikė J. E. „Ramovės“ šefas Respublikos Prezidentas.

Po vėliavos įteikimo aktu pasirašė „Ramovės“ šefas J. E. Respublikos Prezidentas, garbės nariai: krašto aps. min. plk. Giedraitis, vyr. štabo viršininkas gen. leit. Kubiliūnas ir Karo Mokyklos viršininkas gen. leit. Jackus, ir liudininkai korporacijų atstovai. Korporacijos vėliava labai graži: viena pusė raudona su Vytimi, o antroji žalia, kurioje išsiuvinėta korporacijos ženklas (sukryžiuoti kardai ir degelai, o viršų Vyties kryžius su raidėmis S. A. K. R.) ir „Ramovės“ šūkis „Mokslas ir pajėga — tautos ateitis“.

Po vėliavos įteikimo ir priesaikos gražias kalbas pasakė: J. E. Respublikos Prezidentas, ministeris pirmininkas, krašto apsaugos ministeris, vyr. štabo viršininkas, Karo Mokyklos viršininkas, V. D. U. rektorius, atsargos karininkų sąjungos pirmininkas ir kiti. Žodžiu ir raštu sveikino tautiškujų korporacijų atstovai.

Po posėdžio buvo arbatėlė, kurioje antrą kartą gražią kalbą pasakė Respublikos Prezidentas.

Vėliau „Ramovės“ nariai ir kitų korporacijų atstovai padklamavo keletą tautišku eilėraščių, padainavo ir t. t.

Dovinietis

Iš studentų ats. kar. iškilnių. Už prezidiumo stalo aukštieji svečiai Smečchausko foto

LANKOME KARIŠKO PARUOŠIMO PAMOKAS

Plungės moksleiviai uoliai lanko kariško paruošimo pamokas ir jomis domisi. Visi supranta pamokų naudą. Tik kiek blogiau su V klase, iš visų Lietuvos užkampių susirinkusia. Bet ir jie, nenorėdami atsilikti nuo seminaristų, dvigubai daugiau dirba. Pamokas atlieka grynam ore.

Ne mažiau, kaip pamokas, mylime mokinių draugą „Karij“.

A. Plungis

NE TIK KARIAUTI, BET IR DRAUSMĖS MOKOMĖS

Šiomet Zarasų aukšt. komercijos mokykloj karo mokslas uoliai einamas. Visi norime būti tikrais kariais, todėl viską darome, kad būtų jaučiama tikrai kariška dvasia. Dabar, pasimokę rikiuotės ir komanduoti, ėmėmės drausmės statutą aiškintis. Be to, kiekvienos klasės skyrininkas pradės vesti pabaudų knygas. Knygose bus žymima visi mokinių nusižengimai kariškai drausmei, per karo mokslo pamokas.

Žinoma, tai dar nereikia, kad zarasiškiai nedrausmingi, bet tik norima viską padaryti, kad tosios dvi kariškosios pamokos labiau panešėtų į tikrai karišką gyvenimą. Nedrausmingi bus įrašomi į pabaudų knygoj kiekvienam skirtą puslapį, nurodant jų nusižengimus. Kartu bus baudžiami be eilės dežuruoti, o pasikartojus kelis kartus jie bus blogai „atestuojami“ pedagogų tarybai. Todėl visi nutarėm būti drausmingi, kad pabaudų knygos būtų „švarios“.

N. Saikas

SUSILAUKĖM, KO NORĖJOM

Šiomet Kauno „Pavasario“ aukštesnėj komercijos mokykloj suaugusiems nieku būdu negalėjome sulaukt kariško parengimo pamokų. Prabėgo beveik du mėnesiai, kai mes kalame visokias teoremas ir aksiomas, o kariško parengimo negirdėt nesigirdi. Jau buvome beveik ir vilties nustoję, ką nors iš kariško parengimo susilaukt, kurio mums, kaip suaugusiems ir greit stojantiems į kariuomenę, rods reikėtų daugiau negu kitur, o čia mes kaip tik liekame apleisti.

Bet mūsų viltis vis dėlto nedingo. Spalio 23 d. ir mūsų klasėse suskambėjo: „Stok, ramiai, tamsta majore, pamokoj...“ na, ir t. t. Mūsų majoras išanginė kalboj pabrėžė karo mokslo ir kariško parengimo pamokų svarbumą, šių dienų karo techniką, pasiruošimą karui ir t. t. Kadangi mūsų mokyklos kiekvienoje klasėje kariško parengimo tėra tik po dvi pamokas per savaitę, tai visi pasiryžome energingai dirbt, kad per tuos trumpus metus įgytume kuo daugiausia žinių iš karo mokslo srities. Po pirmos kariško parengimo pamokos visų nuotaika buvo puikusia, nes, pagaliau, susilaukėm, ko norėjom.

A. Kardelis

MOKSLEIVIAI DOMISI MANEVRAIS

Spalio mėn. buvo Utenos šaulių rinktinės manevrai. Manevrais labai domėjosi net 3 — 4 klasių moksleiviai. Jie per visą dieną sekė manevrų eigą, eidami paskui šaulių. Mokiniai sako, kad jie iš mažens nori susipažinti su kariškais dalykais ne vien teoretiškai, bet svarbiausia praktiškai.

— Pažymėtina, kad Utenos valstybinės gimnazijos mokiniai labai domisi kariuomenės gyvenimu. Trečiokai ir ketvirtokai laukia, kada jiems patiems teks rikiuotę ir kitus pratimus atlikti.

Kai kurie namie turi turnikus ir kitokius gimnastikos įrankius, ant kurių mankština.

Jonas Sirgėdas

RAPORTUOSIM, KAIP KARIAI

Kariško paruošimo mokytojas įvedė Vilkaviškio gimnazijos V ir VI kl. naują tvarką, pagal kurią kiekvienas dežuruojantis klasėje moksleivis (klasės tvarkytojas) turi pranešti mokytojui nesančių mokinių pavardes, pasakyti, kiek dalyvauja pamokoje ir kitokias žinias suteikti. Šios rūšies „raportu“ mokiniai patenkinti ir ruošiasi raportuoti, kad teisingai ir gerai galėtų tai atlikti. Tokia nauja tvarka, be abejo, naudinga, nes ji pripratins moksleivius tvarkingai dalyvauti pamokoje, nesivėluoti ir t. t. Be to, ir patys moksleiviai bus tvarkingesni.

Baugus-Tinavičius

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

PULKO VADO IŠLEISTUVĖS

4 art. pulko vadas art. plk. Banys Jackus perkeltas į Vyriausiąjį Štabą.

Neteko pulkas jo asmeny ilgamečio buvusios 10 baterijos ir pulko vado. Baterijai vadovavo nuo jos įsteigimo, 1920 m. liepos mėn. 24 d., ir pulkui — nuo 1927 m. gruodžio mėn. 10 d.

Aktingai dalyvavo per nepriklausomybės karus su baterija prieš lenkus prie įvairių pėstininkų dalių. Kaip matyti iš baterijos kovų aprašymo, taiklia baterijos ugnimi sėkmingai naikino priešą tiek remiant savųjų puolimą, tiek atremiant priešų puolimus. Už pasižymėjimus kautynėse apdovanotas Vyčio kryžiaus ordinu. Taikos meto tarnyboje nemaža buvo įgijęs simpatijų tiek karių, tie vietos visuomenės tarpe.

Nesitenkino vien vadovavimu, bet rūpinosi tobulinti karo veiksmams mokytį priemones.

Dirbdamas pulke, sugalvojo originalios konstrukcijos fiktyviam artil. šaudymui aparatą, kuris žymiai padėjo ir palengvino parengimą karininkų ir liktinių puskarininkų artilerijos šaudymo srityje. Žodžiu, visa siela atsidavė kariškajam pašaukimui. Kiek leido gana sunkios ir atsakingos pareigos, kūrė ir tobulino kraštui ginti karo mokymo priemones, tobulindamas ir patį kariškąjį parengimą. Tai įvertindama aukštesnioji vadovybė apdovanojo jį Vytauto Didžiojo III laipsnio ordinu.

Jo vietininku paskirtas plk. leit. Traškevičius Petras. Taip pat rimtas ir prityręs vadas ir karininkas. Irgi nepriklausomybės karų dalyvis.

Su plk. Baniu atsisveikinti spalio mėn. 28 d. pulko karininkų ramovėje buvo išleistuvės. Jose, be įgulos karininkų, gausiai dalyvavo ir vietos įstaigų viršininkai, vedėjai, direktoriai bei šiaip jo artimesnieji vietos draugai.

Su kareiviais atsisveikino perduodamas pulką savo vietininkui.

Benas Jablonskis

5 PĖST. D. L. K. KESTUČIO PULKAS

8 kuopa geriausiai šaudė. Per prizinį šaudymą šiais metais pasižymėjo 8 kuopa, laimėjusi pulke pirmą vietą. Įdomu pabrėžti, kad ir pereitais metais prizinio šaudymo laimėtoja buvo 8 kuopa. Šiomis dienomis pulko vadas už gražų šaudymo srity per dvejus metus parodytą darbą įsakyme pulkui tarnybos vardu pareiškė kuopos vadui kpt. Gumbinui ir visam kuopos kadrui savo padėką.

Viršila Karčauskas laimėjo dovaną už šaudymą. Liktinių puskarininkų priziniame šaudyme pirmą vietą laimėjo mokomos kuopos viršila Karčauskas. Laimėtojai buvo nupirktas prizas — revolveris, papuoštas gražia sidabrine len-

5 pėst. pulko vartai

Pajaujo foto

tele su užrašu. Per liktinių puskarininkų susirinkimą pulko vadas gražiai pasveikino laimėtoją ir iškilmingai įteikė dovaną.

Liktinių puskarininkų bendro lavinimo kursai. Ši mėnesį vėl prasidėjo darbas liktinių puskarininkų bendro lavinimosi kursuose. Kursai veikė ir pereitais metais. Kursų inspektorium yra pulko kapelionas kun. Abraitis. Dėsto pats kapelionas ir keli karininkai.

Pradedant naujus mokslo metus, pulko vadas buvo sukvietęs visus liktinius puskarininkus, ilgai aiškino jiems būtiną reikalą mokytis ir visus ragino tuoj pradėti rimtai šioje srity dirbti, nes dabar gyvenimas reikalauja iš puskarininkų žymiai daugiau, negu buvo reikalaujama prieš kelerius metus. Puskarininkiai neturėtų atsilikti nuo gyvenimo pažangos, bet žengti į priekį kartu su gyvenimu ir neužmiršti, kad pažangos neparodę liktiniai puskarininkiai gyvenimo bus nukonkuruoti ir turės užleisti savo vietas kitiems geresniems kandidatams, kurių dabar jau yra gan daug.

Pulko vadovybė duoda kursų klausytojams palengviniamus, leisdama lankyti paskaitas tarnybos metu popietinėmis valandomis. Mokslo metų pabaigoje manoma padaryti egzaminai, pakvietus Švietimo Ministerijos atstovą. Egzaminus išlaikiusiems bus išduodami oficiališkai liudijimai. Kursai patogūs ir tuo, kad jie klausytojams nieko nekainoja: karininkai dėsto be jokio atlyginimo.

Tiems puskarininkiams, kurie savo lėšomis atskirai samdo mokytojus arba lanko suaugusiųjų gimnazijas bei vakarinius kursus mieste, duoti leidimai. Tik pulko vadovybė laiks nuo laiko kontroliuos, kaip tie puskarininkiai privatiškai mokosi. Privatiškai mokytis kainoja žymiai brangiau.

Gražinamas pulko rajonas. Pulko rajonui pagražinti komisijos nurodymais šį rudenį atlikta gan daug darbų.

Jau padirbti nauji cementiniai laiptai į pulko rajone esantį kalną. Laiptai sutvarkyti atskiromis terasomis. Šonai gražiai apkasti ir sutvirtinti velėnomis. Kiekvienoje terasoje pastatyti du suolai ant cementinio pamato. Iš abiejų laiptų pusių pasodintos ilgos eilės jaunų eglaičių. Antrieji laiptai taip pat jau iškasti ir baigiami cementuoti.

Nupirktas 2.000 jaunų eglaičių. Jomis apšodinta viena pačiu kalnu einanti alėja, didžioji pulko šaudykla ir sunkiųjų kulkosvaidžių šaudykla. Abi šaudyklos yra kareivinių rajone. Kulkosvaidžių šaudykla įrengta tik šį rudenį. Eglaitėmis užsodinti ir keli būsimojo pulko plotai. Ten pat prisodinta ir lapuočių medelių. Be to, paruošta vieta ir iškastos duobės akacijų alėjai, bet šių medelių dabar negalima sodinti: jie bus pasodinti kitą pavasarį.

Ties kareivinėmis vienoje vietoje iškirsti keli seni topoliai ir į jų vietą pasodinta 40 vaisinių medelių — obelių ir kriaušių.

Vienoje gatvėje iškirsti seni peraugę ir jau pradėję pūti topoliai. Pavasarį čia bus pasodinta jaunų medelių alėja. Nors dabar, kelius didelius medžius iškirtus ir naujų dar neužsodinus, atrodo gan tuščia, bet tai yra tik laikinas apsi-
reiškimas. Naują alėją sutvarkius ir naujiems medeliams sužaliavus, bus kitoniškai.

Kęstutietis

NEBELIKS MAŽAMOKSLIU

Radviliškis. Spalio mėn. 27 d. Radviliškio vid. mokyklos direktoriaus pastangomis suorganizuoti 4 klasių vakariniai kursai suaugusiems.

Į sakytus kursus yra įsirašę visi įgulos liktiniai puskarininkiai ir viršilos, kurie dar nėra baigę dviejų klasių.

Kitais metais, manoma, dar daugiau lankys gimnaziją, nes jau daug yra liktinių, kurie baigę dvi tris klases.

Po dviejų metų, manoma, kad nė vieno liktinio neliks Radviliškio įguloje, kuris nebūtų baigęs keturias klases.

Kursuose pamokos bus dėstomos po 4 ar 5 dienas savaitėje ir kasdien po tris valandas. Pamokas dėstys visi gimnazijos mokytojai.

V. s. p. Liutkus

STEIGIAMAS SKUDUČIŲ ORKESTRAS

Jau keturi metai, kai kiekvieną šventadienį yra laikomos karo policijos mokyklos kareiviams paskaitos. Paskaitas laiko mokyklos viršininkas ir karininkai iš mūsų krašto praeities, jo kovų dėl nepriklausomybės atgavimo, pavergtosios sostinės Vilniaus ir aktualiomis mūsų kariuomenės gyvenimo temomis. Kareiviai atsidėję klausosi paskaitų. Jie, grįžę į namus, įgytomis per paskaitas žiniomis galės patarnauti mūsų krašto kultūros kėlimui.

Paskiausiai mokykloj yra steigiamas skudučių orkestras. Pionierių b-ne pagamintas reikalingas skudučių skaičius. Jau pradėti pirmieji bandymai griežti. Skudučių orkestro įsteigimu mokykloj jau buvo susirūpinta prieš metus, bet tada pačių kareivių pasidarytieji skudučiai buvo silpni ir todėl orkestro įsteigimas buvo atidėtas. Vietoj skudučių buvo įsteigtas pikolų orkestras, kuris dabar jau yra gerai ištobulėjęs ir yra nuolatinis mūsų palydovas visuose žygiuose.

Nemaža reikšmės mokykloje skiriama dainoms. Dainų mokymą sėkmingai veda likt. vyr. pusk. Mamaitis. Mokykla dažnai pasirodo gatvėse su dainomis ir platesnei visuomenei, kuri, kiek tenka pastebėti, jomis domisi ir gana palankiai atsiliepė net per spaudą. Iš geresniųjų dainininkų sudarytas choras kai kada pasirodo ir valstybės radiofone.

GRĮZUSIOJO IŠ TOLIMŲJŲ KRAŠTŲ PASKAITA KARIAMS

Spalių mėn. 23 d. 8 p. K. K. Vaidoto pulko kariams laikė įdomią ir naudingą paskaitą. Paskaitą laikė grįžęs iš tolimos keturių metų kelionės mūsų žurnalistas p. M. Šalčius. Prelegentas, iliustruodamas savo kelionėje patirtais pavyzdžiais, supažindino su tolimųjų, mums visai nepažįstamų kraštų, kultūra, gamta, gyvenimo sąlygomis ir t. t. Tuo labiau paskaita buvo įdomi, kad tųjų kraštų vardas kaip tik dabar skamba pasaulinėje spaudoje. Paskaitą pradėjo nuo Kauno per Prūsiją, Danzigą, Vokietiją, Čekoslovakiją, Balkanų valstybes, Graikiją, perėjo į Arabiją, Egiptą, Persiją, Indiją, Kiniją, Japoniją ir kitus tolimosios Azijos kraštus. Ypatin-gai buvo įdomu išgirsti tų tolimųjų kraštų gyvenimo sąlygas, jų keistus, mums visai svetimus, iš dalies ir juokingus papročius.

Spalių mėn. 24 d. minėta tema paskaitą laikė atskirai likt. puskarininkiams, kur prelegentui buvo progos plačiau apibrėžti tų kraštų politinį ir ekonominį judėjimą.

Bernst

LATVIJOS AUKŠTŲJŲ VIRŠININKŲ PAKEITIMAI

Spalių 25 d. karo ministeriui gen. Balodžiui pirmininkaujant, buvo kariuomenės aukštųjų vadų pasitarimas. Šitame pasitarime, be ko kita, buvo kalbėta dėl kai kurių aukštųjų viršininkų pakeitimų. Tą pačią dieną prezidentas priėmė karo ministerį gen. Balodį ir gen. Penikį ir patvirtino pasiūlytus pakeitimus.

Įsakymu kariuomenei Latgalės divizijos vadas gen. Berkis priskirtas prie kariuomenės vado. Netrukus jis numatomas paskirti į aukštesnę vietą. Latgalės divizijos vadu paskirtas buvęs Kurzemės divizijos vadu gen. Krustinš.

Žemgalės divizijos vadas gen. Dankers paskirtas Kurzemės divizijos vadu.

Aukštųjų karininkų kursų viršininkas gen. Bangerskis paskirtas Žemgalės divizijos vadu.

Kariuomenės štabo mokymo skyriaus viršininkas plk. Jeske paskirtas aukštųjų karininkų kursų viršininku.

Dėl kalbamų viršininkų pakeitimų „Latvijas Kareivis“ š. m. spalio 26 d. rašo:

Kariuomenės auklėjimo ir parengimo intensyviame darbe šiais pakeitimais parodyta naujas judėjimas ir naujas impulsas. Didžiųjų kariuomenės junginių vadai galės smulkiai susipažinti su kitomis mūsų teritorijos aplinkybėmis ir kitais kariais. Kariai valdiniai galės pažinti kitus aukštesnius viršininkus, jų asmenybes, pasinaudoti žiniomis ir turtingais patyrimais.

Suprantama, daugeliui, kurie jų vadovybėje dirbo ir augo, atsiskirti nuo jų bus sunku. Ir jų pačių mintys, tur būt, greit grįš prie darbo, kur įdėta tiek daug pastangų ir į vietas, kur

praleista daug metų. Bet kariai neturi vienos vietos. Išsiskyrimas vienoj vietoj, reiškia pasimatymą kitur, naują paskatinimą ir naujus siekius.

Telydi gili padėka už iki šiol nuveiktus darbus, ir geriausio pasisekimo jiems visiems naujam darbe, naujose pareigose kariuomenės vienybei ir garbei!

Tame pačiame „Latvijas Kareivio“ numeryje įdėtos kalbamų karininkų gana plačios biografijos. Jie visi nepriklausomybės kovų aktingi dalyviai, o ypač pasižymėjęs gen. Berkis.

Gen. Krisjanis Berkis, gimęs 1884 m. balandžio 26 d. Bauskės apskr. Baigė Bauskės miesto mokyklą. 1903 m. eksternu laikė egzaminus Mintaujos gimnazijoje ir tu pat metų rudenį įstojo į karo mokyklą Vilniuj, kurią baigė 1906 m. Tarnavo 2 Suomijos šaulių pulke Helsinky. Į didįjį karą išėjo kuopos vadu. Vėliau, vadovaudamas batalionui, dalyvavo kautynėse Rytprūsiose ir pietų fronte, Karpatuose ir Galicijoje iki 1917 m. Tais pat metais buvo perkeltas į Tukumo pulką bataliono vadu, o kiek vėliau buvo paskirtas sakyto pulko vadu.

Už pasižymėjimus kautynėse apdovanotas įvairiais rusų ordinais.

Iširus rusų kariuomenei, gyveno Suomijoje. 1919 m. vasario mėn. atvyko į Taliną. Greit buvo paskirtas latvių atsargos bataliono vadu. Kovo 18 d. iš sakyto bataliono buvo suformuotas 2 pėst. Cesės pulkas. Vadovaudamas pulkui kartu su estų dalimis dalyvavo įvairiose kautynėse prieš bolševikus.

Birželio mėn. kovėsi su vokiečiais. Liepos 6 d. įėjo į Rygą ir susijungė su gen. Balodžio dalimis.

Už pasižymėjimus kautynėse paauskštintas į pulkininko laipsnį.

Kautynėse prieš bermontininkus gen. Berkis jau vadovavo Latgalės divizijai. Divizijos vadu buvo paskirtas 1919 m. rugpiūčio 6 d.

Ypač sunkiomis aplinkybėmis 1919 m. rugsėjo mėn. 15 d. jo vadovaujamos dalys persikėlė per Dauguvą ir užėmė Daugavgrivos ir Boldercijos tvirtoves. Toliau per kautynes užėmė Jelgavą ir toliau į pietus iki Lietuvos kariuomenės dalių.

Latgalijos atvadavimo kovose gen. Berkis taip pat buvo vadovaujančioje vietoje.

Apdovanotas Lačplešo ordinu visų trijų laipsnių. Gyvųjų dabar liko tik du turintieji visus tris Lačplešo ordinus: gen. Balodis ir gen. Berkis.

Gen. Berkis yra apdovanotas daugelio užsienių valstybių ordinais. Jis apdovanotas taip pat Vyčio kryžiaus ordinu, Estijos nepriklausomybės kryžiu, Prancūzijos garbės legiono ordinu ir kitais.

Gen. O. Dankers gimęs 1883 m. Tukumo apskr. Baigęs 1906 m. Vilniaus karo mokyklą, iš didžiojo karo grįžo papulkininko laipsnyje. Tai svarbiausias Liepojos gynėjas. Bermonto kovų metu suformavo 7 Žemgalės pulką, kuriam vadovavo nuo suformavimo pradžios. 1919 m. rugsėjo mėn. 7 d. paskirtas Žemgalės divizijos vadu, lapkričio 14 d. pakeltas į pulkininkus. Apdovanotas Lačplešo ir kitais ordinais.

Gen. A. Krutinš gimęs 1884 m. Karo mokyklą baigė Čugujevc 1908 m. Rusų kariuomenėje Rygos fronte vadovavo batalionui. Už pasižymėjimus kautynėse paauskštintas į pulk. ltn. laipsnį ir apdovanotas Lačplešo III ir II laipsnio ir kitais ordinais. Nuo 1919 m. pabaigos vadovavo 8 p. pulkui. 1922 m. paskirtas divizijos vado padėjėju, o 1925 m. divizijos vadu.

Gen. R. Bangerskis gimęs 1878 m. Į kariuomenę įstojo savanoriu 1895 m. Karo mokyklą baigė Petrapily 1901 m. Dalyvavo rusų-japonų kare. Baigė generalio štabo akademią Petrapily 1915 m. Didžiojo karo pradžioj vadovavo latvių šaulių dalims. Dalyvavo kautynėse Sibire prieš bolševikus, eidamas įvairias pareigas. Grįžęs į Latviją, 1924 m. paskirtas Kurzemės divizijos vadu. Kelias kartus buvo karo ministeriu ir divizijų vadu. Nuo 1930 m. buvo aukštųjų karininkų kursų v-ku. Apdovanotas Lačplešo ir daugelio užs. valst. ordinais.

Pulk. Jeske gimęs 1883 m. Alūkstos apskr. Karo mokyklą baigė 1905 m. Kazaniuje. Didžiojo karo pradžioj, kaip rusų kariuomenės karininkas, buvo nusiųstas į Prancūziją. Būdamas kuopos vadu, dalyvavo garsiose kautynėse prie Ipro, Verderno ir Marnos.

1920 m. grįžęs į Latviją, buvo karo atstovu Vokietijoje. 1925 m. baigė gen. štabo akademią Prancūzijoje ir po to buvo kursų lektorium.

Apdovanotas Trijų žvaigždžių ordinu ir daugelio užsienių valst. ordinais.

SUOMIJOS KARIUOMENĖS VADAS RYGOJE

Spalių 26 d. į Rygą atvyko suomių kariuomenės vadas gen. Österman. Jo palydovais atvyko suomių prezidento adjutantas mjr. Söderström ir Latvijos karo atstovas Suomijai ir Estijai plk. Itn. Streipa. Savo viešėjimo metu gen. Österman aplankė valstybės prezidentą, karo vadovybę ir kitus, ir aplankė brolių kapus. Gen. Österman laikomas latvių kariuomenės vado gen. Penikio svečias ir jo atsilankymas neturėjo oficialaus pobūdžio. Pavišėjęs kelias dienas Rygoje, gen. Österman išvyko į Varšuvą.

SURADO PASKENDUSI LAIVA

1893 m. rudenį Suomijai įlankoje, kelyje iš Talino į Helsinkio uostą, per audrą paskendo rusų kranto apsaugos šarvuotis „Rusalka“ (Vandenė). Šarvuotį lydėjo kitas laivas, bet audroje jie nutolo. Iš laivo komandos neliko gyvų nelaimės liudininkų. Jūra išmetė į Suomijos krantą valtį su jūrinių lavonu ir kai kurias medines laivo dalis.

Rusijos jūrų ministerija ieškojo paskendusį laivą, bet nesurado.

Neseniai Sovietų respublikų sąjungos laivų iškėlimo valdybos (vad. „Epron“) nariai surado žuvusį laivą. Jis gulį jūros dugne 80 m gilumoje, aukštyn vairiniu galu. Sovietų valdžia nutarė iškelti paskendusį laivą, nes iš jo bus galima gauti arti 1000 t. geležies.

Paskendęs laivas turėjo 2027 t. talpos, buvo ginkluotas 7 patrankomis.

TURKŲ RESPUBLIKOS DEŠIMTMETIS

Spalių 29 d. sukako 10 metų nuo Turkijos respublikos įsikūrimo.

Turkija pralaimėjo didžiajame kare ir taikos sutartimi buvo paversta pusiau kolonija. Vėliau turkus užpuolė graikai. Bet turkai nugalėjo graikus ir 1923 m. paskelbė respubliką.

Nuo to laiko kraštas smarkiai pakitėjo. Įvestas visuotinis pradžios mokslas. Pastatyta daugiau, kaip 4.000 mokyklų. 1928 m. sena turkų abėcėlė pakeista lotyniška. Pastatyta arti 2.500 km naujų geležinkelių, patobulinti plentai, pastatyta daug naujų fabričių ir dirbtuvių.

Krašte labai iškilmingai paminėtas pirmasis naujos Turkijos dešimtmetis.

Š. Š. KOVAS — LGSF 3:2 (3:1)

Spalių mėn. 29 d. Lietuvos futbolo pirmenybėms žaidė LGSF su Š. Š. Kovu. Pirmoji komanda išėjo geriausio sąstato, o paskutiniojoje buvo vienas pakaitas. Koviečiai išėjo į aikštę tikėdamiesi laimėti, nes priešingai galėtų netekti meisterio vardo. Iš kitos pusės ir LGSF nori pagerinti geresnę vietą pirmenybių lentelėje. Rungtynės žadėjo būti įdomios, kurių pasižiūrėti susirinko nemažas žiūrovų skaičius.

Pirmojo puslaikio pirmosiomis minutėmis abi komandos žaidė paskirais prasiveržimais. Koviečiai bandė įmušti tradicinį „pirmų minučių“ golą, bet nepasisekė. Priešingai, 9 m. Bužinskas iš arti į koviečių vartus įmušė pirmą golą. Dabar koviečiai sukrunta, pradeda pulti ir kai kuri laiką žaidimo iniciatyvą turi savo pusėj. 13 m. Citavičius, apvedęs LGSF gynimą, rezultata išlygina — 1:1. Dabar kova vyksta dėl persvaros golo. Progų turi viena ir kita komanda. Tik 37 m. Citavičius padaro 2:1. Po šio įdomiausio žaidimo momento, nes vieni nori išlyginti, kiti padidinti. Laimė nusišypso koviečiams. 41 m. Sabaliauskas įmuša trečią golą — 3:1.

Antram puslaiky reikėjo laukti dar didesnio koviečių laimėjimo, bet apsilvilt, nes neįmušė nė vieno golo. O LGSF turėjo progų net laimėti rungtynes, bet neturėjo laimės. Ir jie rezultata tik pagerino — 16 m. Brazauskas. Prieš puslaikio galą koviečiai tapo visiškai prispausti ir tik gynėsi.

STALO TENISO RUDENS TURNYRAS

Spalių 28 ir 29 d. d. Kaune, vasaros teatro patalpose, buvo stalo teniso rudens turnyras, kuriame dalyvavo per 100 dalyvių.

Laimėjo pirmas vietas: *moterų poromis* Grigoravičienė — Torklenytė (MSK); *mišriom porom* Nasvytytė — Martinkaitis (ASK); *vyrų atskirai* Ritenbergas (B. K.); *moterų atski-*

rai Rutkauskaitė (ASK) ir *vyrų poromis* Remeikis — Karalius (LFLS). Iš klubų pirmą vietą laimėjo ASK.

Po turnyro laimėję pirmas ir antras vietas gavo originales savo pramonės gražias dovanas.

IŠ JAUNESNIŲJŲ KOMANDŲ GYVENIMO

Žemesniųjų grupių komandos, nors ir nebaigė visų rungtynių, tačiau nugalėtojai jau žinomi. Spalių mėn. 28 d. MSK laimėjo prieš KSK-Kultus 3:2. Tuo ji laimėjo ir A kl. meisterio vardą. Su Makabi LL turės pareinamąsias rungtynes ir galimas daiktas, kad ją sumušus įeis į LL komandų skaičių. KSK-Kultus, užėmusi paskutinę vietą, pareina į B klasę. Bar-Kochba laimėjo B kl. meisterio vardą ir pareina į A kl.

VINČA LAUKIA NEGRO

Mums pažįstamas boksininkas Vinča dabar gyvena Kaune. Jis iš užsienio kviečia į Kauną rungtynėms negra, bet atsakymo dar negavo. Po Kalėdų švenčių Vinča išvažiuos vėl į užsienį, kur turės keletą bokso rungtynių.

LFLS — SVEIKATA 3:0

Spalių 29 d. Kybartuose pirmenybėms žaidė LFLS su K. Š. Sveikata. Šį kartą LFLS komanda žaidė labai darniai ir laimėjo „švariai“ — 3:0.

KSS — MAKABI 5:0

Spalių 29 d. Klaipėdoje Lietuvos futbolo pirmenybėms žaidė KSS su Makabi. Rungtynes laimėjo KSS net 5:0.

DIRBAM IŠSIJUOSE

Mes, linkuviečiai, šiemet kariško parengimo srity gerokai pažengėm į priekį.

Dabar mokomės manevrinės rikiuotės. Be to, netrukus žadame važiuoti į šiaulius susipažinti su kariuomenės dalimis ir t. t.

„Karys“ kasdien pritraukia vis daugiau ir daugiau gerbėjų. Daugumas mūsų žada jį 1934 m. patys išsirašyti.

Linkius

LEKIŠKIEČIAI PUKIAI ŠAUDĖ

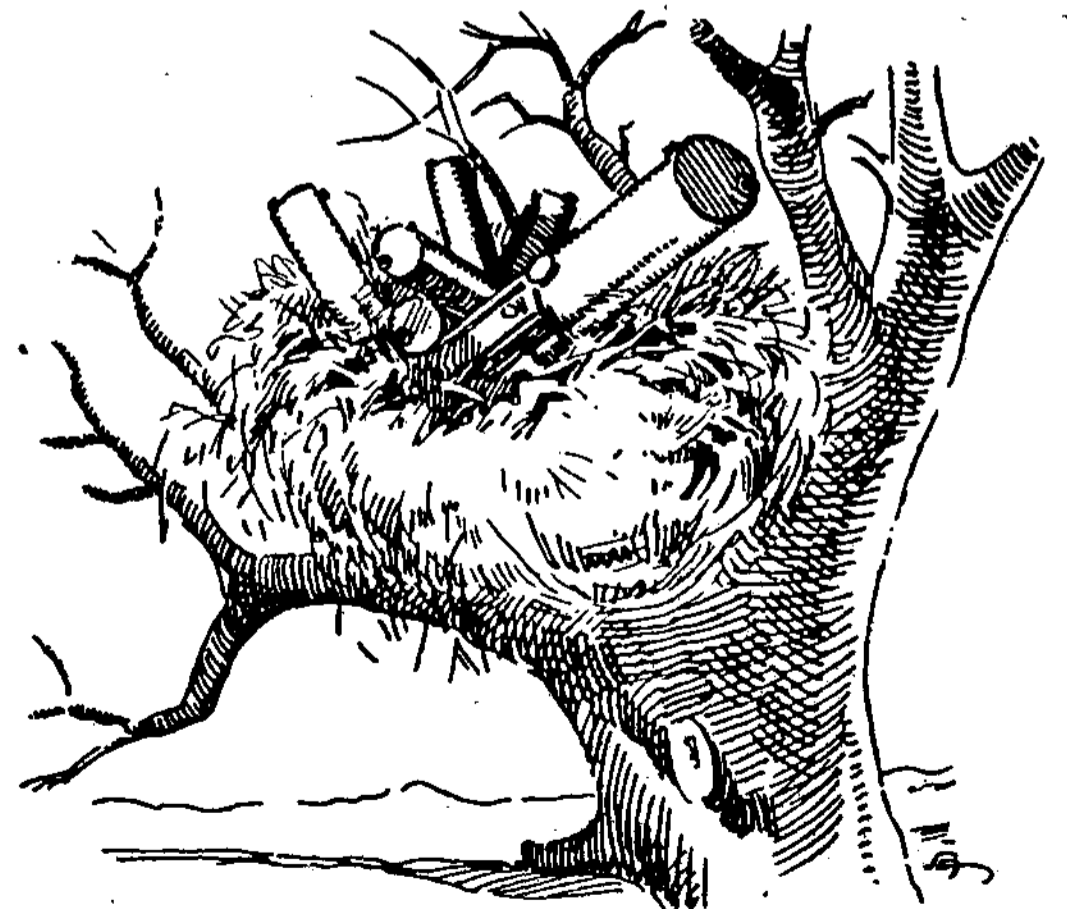
Spalių 25 d. Lekiškių būrio šauliai Lukių miške įrengtoje šaudykloje šaudė kovos šoviniiais.

Taikliausiai (iš 30 šaulių) šaudė: ats. vyr. pusk. Kalinis Jonas, gavęs pirmą prizą — brauningą, Kazys Volotka, gavęs antrąjį prizą — auksinį laikrodį, ir Juozas Kuola, gavęs trečiąjį prizą — sidabrinį laikrodį.

Būrio vadas padėkojo už pasiektus rezultatus ir priminė, kad kuo geriausiai ir taikliausiai šauliai šaudys ir bus pasiruošę, tuo greičiau iš Vilniaus padangės bus išvytas lenkų aras.

Šauliai būrio vado žodžius palydėjo griausminguoju valio ir nužygiavo namo, dainuodami patriotiškas dainas.

J. Lebionka

Kulkosvaidžio „lizdas“, arba kaip jį nekariai dažnai įsivaizduoja

Jūs Šaulių gyvenime

ŠAULIAI SUTVARKĖ KARIŲ KAPUS.

Kaišiadorių kapinėse yra palaidota per 10 mūsų karių. Kaip visos kapinės, taip ir karių kapai buvo labai apleisti. Dabar, artinantis Vėlinių dienai, Kaišiadorių šaulės p. p. mo. Mazūrienė ir Dūdavičienė bei veiklesni šauliai karių kapus labai gražiai sutvarkė: nuravėjo, apdėjo akmenėliais, iš jų išdėstė kryželius ir Gedimino stulpus, nubaltino ir t. t. Karių kapai dabar visai išsiskiria iš kitų ir daugelį džiugina. Pavasarį šaulės žada juos dar žolynais papuošti. Vietos dvasiškija ir visuomenė tokiais gražiais šaulių darbais gėrisi.

Būtų gera, kad šauliai sutvarkytų ir esančius šalia kapinių kelis vokiečių sušaudytus rusų karių kapus. Šie dabar visai apleisti — beveik ganykla virte. Jokio ženklo, kad kapai.

Stoja savanoriais. Šiais metais Trakų apskr., palyginti, daug vyrų stoja savanoriais. Dalis jų į kariuomenę stojimą motyvuoja greičiau norį būti kariškai pasiruošę. Tai gražus ir sveikintinas pavyzdys, ypač, kad tai matyti iš trakiečių, kur liaudis yra tamsesnė ir daugiau sulenkinta. Tai parodo, kad kaimo jaunimas pradeda jausti tautos skausmą ir ruošiasi jį gydyti — atvaduoti pavergtą Vilnių.

J. Marma

MANEVRAI UTENOS APYLINKĖSE

Spalių mėn. 15 d. Utenos šaulių rinktinės 4 š. būrių buvo manevrai. Baltaisiais buvo Pakalnių ir Skudutiškio š. būriai. Mėlynaisiais — Aluntos ir Skiemonių. Mėlynieji turėjo organizuoti dengiamąją poziciją šiapus Aluntos į Pakalnius — sulaikyti baltųjų slinkimą. Baltiesiems teko artėti labai sunkiomis aplinkybėmis, nes ir vieta buvo iš tolo priešui pastebima. Mėlynieji, galėdami labai atidžiai sekti priešą, laimėjo.

— Spalių mėn. 22 d. buvo antri Utenos šaulių rinktinės manevrai, kuriuose dalyvavo 10 šaulių būrių. Mėlynuosius sudarė: Utenos miesto ir valsčiaus, Vazgelių, Kviklių, Pakalnių ir Leliūnų š. būriai. Raudonuosius: Ušpalių, Sudeikių, Vyžuonos, ir Debeikių. Mėlynieji rinkosi Utenoj, o raudonieji Vyžuonose. Raudonieji buvo išitvirtinę paliai Kaliekių kaimą ir kėsinosi pulti Uteną. Raudonieji atkakliai gynėsi. Jie turėjo kulkosvaidininkų, raitininkų, dviratininkų ir gerą moterų šaulių būrį, kuris priklausė sanitarijos. Mėlynieji puolė Kaliekių k. Puolimas buvo sunkus, nes lygūs laukai ir be krūmų. Po manevrų buvo uždavinio nagrinėjimas. Nurodyta, kad mėlynieji neblogai atliko savo uždavinį. Vėliau ltn. Girdauskas paaškino apie karo pašto karvėlius ir jų keliasdešimt buvo pāleista į orą, kurie, po keletą kartų apsisukę, nuskrido į savo stotį — Uteną.

Jonas Si-das

ANTRI DIDIEJI ŠAULIŲ MANEVRAI

Veiverių — Prienų kryptimi

Šiems manevrams daliniai suformuoti iš Prienų ir Kazlų šaulių batalionų.

Buvo manyta, kad Prienų batalionas duos kiek mažiau paruoštų kovotojų, bet jis ši kartą gerai pasirodė: būrių vadai visi atsargos karininkai ir skaičius — 232 šauliai — gana imponuojantis.

Uždavinys „Kuopa puolant — ginantis“ atliktas manevrinėmis kuopomis. Likusieji šauliai sudarė auditorijas.

Manevrai atvaizdavo tęsinį iš praeitos dienos stabdomųjų kautynių. Reikėjo pagrindinėj pozicijoj dv. Klebiškis — km. Pakempiškis galutinai sulaikyti raudonuosius. Abi pusės gerai atliko savo uždavinius. Raudonųjų kai kurios dalys

dėl susisiekiimo priemonių stokos turėjo iš vakaro ir ryte nueiti net ligi 25 km ir uždavinį atlikusios grįžti. Šaulius morališkai stiprino pats uždavinio atlikimas ir nagrinėjimas, o fiziškai — tikrai darbščios Skriaudžių moterų skyriaus seselės, š. š. mokyt. Senkų vadovaujamos. Paruošė dideliame šaulių skaičiui pakankamai skanių užkandžių. Prie maitinimo sumanumu ir atsakingu darbu prisidėjo š. š. Barauskas ir Mikus.

Manevruose dalyvavo visi Prienų ir Kazlų batalionų šaulių būriai ir Veiverių šaulių būrio-dudų orkestras.

Žygio Draugas

ŠAULIŲ MANEVRAI KLAIPĖDOJE

Spalių mėn. 22 d. Klaipėdos miesto ir apylinkės šaulių būriai atliko manevrus į rytus nuo Klaipėdos miesto. Šauliai dalyvavo labai gausingai ir visą manevravimo laiką buvo labai drausmingi. Jų tarpe buvo matyti didelis skaičius buvusiu karių, daugiausia puskarininkių.

Puolimui pasibaigus ir abiems „priešams“ susitikus, buvo išnagrinėtas pratimas. Pratimas pasisekė. Vadovavo šaulių būrių vadai, bet tarpininkų rolėms buvo pakviesti kadro karininkai.

J. J.

ŠAULIAI VAIDINO GUSARAMS

Spalių mėn. 28 d. 1 gusarų pulkui Vytauto kalno būrio šauliai suvaidino 3 veiksmų dramą „Šauliška meilė“. Parinktas veikalas labai gražus ir ypatingai gerai suvaidino. Parodė gusarams šaulišką idėją, jų pasiryžimą ir didelę šaulišką meilę.

Vytauto kalno būrys gusarams artimiausias kaimynas. Jiems pulkas per manevrus ar pratimus visuomet suteikia visokeriopą paramą, todėl jie gusarams irgi gražiai atsilygina kultūriškai padėdami.

Haris

Vytauto Didžiojo muziejaus statyba

VILKAVIŠKIEČIAI REMIA VYTAUTO DIDŽIOJO MUZIEJAUS STATYBĄ

Kaip visoje Lietuvoje, taip ir Vilkaviškio mieste ir apskrities valsčiuose įsisteigė Vytauto Didžiojo komiteto skyriai. Viso apskrities skyrių darbus iš dalies centralizavo apskrities skyrius. Iš Vilkaviškio apskr. skyrių iki šiol Vytauto Didžiojo komitetas gavo šias aukų sumas:

per Vilkaviškio apskrities skyrių	4.823,58 lt.
„ Alvito skyrių	577,27 „
„ Bagotosios „	— „
„ Gižų „	752,51 „
„ Kaupiškių „	11,50 „
„ Keturvalakių „	529,84 „
„ Kybartų „	1.105,50 „
„ Pajavonio „	823,26 „
„ Pilviškių „	167,27 „
„ Vilkaviškio gelež. stoties tarnautojų skyrių	215,52 „
„ Virbalio skyrių	1.610,05 „
ir L. K. K. S-gos Vilkaviškio skyrius paaukojo savo metiniame susirinkime	70,10 „

Tokiu būdu iš viso vilkaviškiečiai paaukojo 10.686,40 lt.

Nors iš minėtų skyrių kai kurie dabar beveik neveikia, bet kiti savo garbingą darbą pasiryžę tęsti iki galo, kol bus baigtas Vytauto Didžiojo muziejus. Iš šių veiklesnieji šiais metais darė rinkliavas dėžutėmis: Vilkaviškio apskrities, Gižų, Pilviškių ir Virbalių skyriai. Be to, valsčių skyriai dar turi Vytauto Didžiojo komiteto leidinių ir kai kurie, k. a. Vilkaviškio apskr. Kaupiškių ir Vilkaviškio geležinkelio stoties tarnautojų skyriai, turi dar ir aukų lapų. Tikimasi, kad skyriai dar neišplatintų leidinių dalį išplatins, o kurie turi aukų lapų, jų tuščių komitetui negrąžins. Artėja metų galas — laikas, kada visi komiteto skyriai turi atsiskaityti už paskutiniuosius metus. Taigi greitai paaškęs, kiek dar vilkaviškiečiai parems Vytauto Didžiojo muziejaus statybą.

Iš vilkaviškiečių tarpo nemaža yra stambių aukotojų, įgijusių Vytauto Didžiojo fondo aukotojų atitinkamus garbės vardus. Kai kuriems jų jau įteikti ir atitinkami diplomai-liudijimai. Kitiems tokie liudijimai bus įteikti artimiausioje ateity, baigus tikrinti skyrių apyskaitas. Smulkus Vilkaviškio apskrities ir valsčių skyrių veikimas bei asmenų tame veikime nuopelnai bus aprašyti Vytauto Didžiojo komiteto ir jo veiklos smulkioje apyskaitoje.

Dras J. REZNIKAS

Lyties organų,
veneros ir vidaus ligos

Priima: 8 — 11 val. ryto ir 5 — 9 v. v.

Kaunas, Lukšio g-vė 40,

kieme. Telefonas 12-01.

VIETOJE PAMINKLO AUKA VYTAUTO DIDŽIOJO MUZIEJUI

P. Jonas Masiulis, gyvenantis Kaune, vietoje paminklo ant kapo savo motinos Konstancijos Pajedienės, mirusios 1914 m., ir patėvio Antano Pajedos, mirusio 1918 m., paaukojo Vytauto Didžiojo muziejaus statybos reikalams 4.500 litų. Tai pirma šios rūšies auka Vytauto Didžiojo muziejaus statybai.

KIEK GAUTA PELNO IŠ SURENGTOS ARBATĖLĖS

Spalių mėn. 22 d. Karininkų Ramovėje Vytauto Didžiojo komiteto izdo sekcija suruošė arbatėlę. Arbatėlei rengti buvo 381 lt. 45 ct. išlaidų, o pajamų gauta 1.044 litai. Tuo būdu gryno pelno gauta 662 lt. 55 ct. Pelną izdo sekcija paskyrė Vytauto Didžiojo muziejaus statymui.

KUR SKAMBĖS LAISVĖS VARPAS PER KARIUOMENĖS ŠVENTĘ Š. M. LAPKRIČIO MĖN. 23 D.

Vytauto Didžiojo komiteto prezidiumas šiomis dienomis sukvieta posėdį. Apžiūrėjo Vytauto Didžiojo muziejaus statybą ir smulkiai susipažino su dabartinėmis lėšomis. Paaikėjo, kad Vytauto Didžiojo muziejaus darbams, kuriuos papildomai užsibrėžta šiais metais atlikti, trūksta apie 40.000 litų. Dėl to prezidiumas dar kartą peržiūrėjo šių metų statybos darbų sąmatą ir nutarė tuos darbus, kuriuos galima, atlikti tik iš dalies. Tuo būdu nebus baigtas Vytauto Didžiojo muziejaus bokštas. Bus iš dalies įrengti iš fronto pusės didieji laiptai ir įrengta muziejaus vidaus apšvietimo dalis. Tie darbai, nuo kurių dabar atsisakyta, bus atlikti kitais metais. Šusilaikius nuo jų, šiais metais išlaidų suma sumažinama apie 15.000 litų.

Be to, jeigu artimiausiu metu nebus gauta žymesnių sumų, greičiausiai atidarant Vytauto Didžiojo muziejuje Karo muziejaus skyrių Laisvės varpas skambins dar sename bokšte.

Taip pat šiame posėdyje prezidiumas parinko muziejaus vidaus dažymui dažų spalvas ir durims rankėnų pavyzdžius. Buvo tartasi ir apie nugriovimą medinio pastato, kuriame dabar yra Karo Muziejus. Šį pastatą pageidaujama nugriauti žiemą, bet bokštą numatoma palikti nenugriautą.

Tarp kitų reikalų, pirmininko pavaduotojas p. Vileišis pranešė, kad pigioji spauda pradėjusi provokuoti Vytauto Didžiojo komiteto narius, kaltindama, kad nariai už posėdžius imą po 50 litų. Perskaitė š. m. spalių mėn. 24 d. „Tempo“ laikraštyje įdėtą žinutę. Turint galvoje, kad prezidiumo jau buvo 115 ir plenumo 22 posėdžiai, už kuriuos nė vienas narys ne tik negavo nė vieno cento, bet ir nepareišė pageidavimų atlyginti, ši žinutė komitetui yra skaudus ir nemalonus užgavimas. Tokias žinias skleidžiančių asmenų tikslas visai nesuprantamas. Atrodo, kad jie sąmoningai norėtų trukdyti visos tautos pastangas pastatyti Vytautui Didžiajam paminklą. Tokiai išvadai pakankamai pagrindo teikia ta aplinkybė, kad komitetas nei savo darbų, nei išlaidų nuo visuomenės neslėpė ir neslepia: apie darbus spauda informuojama, o išlaidos smulkiai kasmet laikraščiuose paskelbiamos ir tuo tikslu daromuose su laikraščių atstovais pasikalbėjimuose nevengiama paaiškinimų.

Iš suteiktų spaudai informacijų aišku, kad komiteto nariai muziejaus statybai ne tik laiko, bet ir pinigų negailėjo: visi atitinkamas aukas per savo įstaigas paaukojo, o kai kurie net tasias aukas gausiai papildė nuo 500 — 1000 litų naujomis aukomis.

Prezidiumas išnagrino visas sąlygas, prie kurių tokia žinutė rado spaudoje vietos, joje išnagrino blogos valios pasireiškimą ir nutarė visais galimais būdais reaguoti, kad visuomenėje panašioms gandoms plėstis kelias būtų užkirstas, o, esant reikalui, pakviesti net teismo organus kovon prieš neteisingų gandų skleidėjus.

Naujieji leidiniai

ARKIVYSKUPAS JURGIS MATULEVIČIUS

Arkivyskupas Jurgis Matulevičius mūsų dvasininkų ir tautos veikėjų tarpe užima gana reikšmingą ir aukštą vietą. Jau tai svarbu, kad gyvenęs, mokesis ir dirbęs svetimosios kultūros dvasioj, visa savo siela ir darbais liko uoliausias lietuvis.

Ypač reikšmingas mums lietuviams jo vyskupavimo laikotarpis Vilniuje. Daug jis ten kentėjo ir vargo, bet nemaža padėjo Lietuvai ir lietuviams, atstatant ir stiprinant nepriklausomybės pamatus. Jis stengėsi, kad visose lietuvių parapijose kunigai būtų lietuviai. Nors daug jam kliudė lenkai

visuose jo darbuose, bet jo taktas, sumanumas ir aukštas autoritetas viską nugalėdavo.

Šią knygą, manau, daugelis perskaitys su dideliu malonumu. Joje gražiai atvaizduoti ark. J. Matulevičiaus darbai, gyvenimas ir visuomeniškas veikimas. Tuose darbo ir gyvenimo rėmuose ypatingu žavumu ir didybe iškyla jo taurus asmuo, kaip žmogaus, dvasininko, lietuvių ir visuomenės veikėjo.

Knyga išleista dailiai, gražiai išspausdinta ir įrišta. Yra vaizdelių iš J. Matulevičiaus gyvenimo. Knygoj iš viso 309 pusl. Kaina be apdaro — 10 lt., su apdaru — 12 lt.

JUOZAS ČAPLINSKAS. GYVENIMO MIGLOSE

117 pusl. Kaina 2 lt.

Daugeliui ta knyga pasirodys gan savotiška ir keista. Tai nėra grožinės literatūros kūrinys, kaip įprasta vertinti, bet greičiau įdomios medžiagos rinkinys. Savo turiniu knyga skyla į dvi dalis. Pirmojoje — duoti klaidūs vienos padubysio šeimos gyvenimo aprašymai. Antrojoje — gana daug surinkta faktų ir medžiagos iš vokiečių okupacijos laikų Lietuvoje. Tai žiaurūs ir pasibaisėtini vaizdai.

Redakcijos atsakymai

J. Lizdeikai iš P. Kad kariai stotų į šaulių Sąjungą, apie tai ne kartą buvo „Kary“ rašyta. Dėl antrosios rašinio dalies mes kitokios nuomonės.

J. S. „Dar žodis dėl liktinių ramovės steigimo“ nebedėsime. Mums rodos, kad apie tai užtenka kalbėti. Svarbu, kad patys puskarininkiai dalyse konkretiškai pasisakytų ir nutartų.

P. Gaubiui. Atsiųstų dalykėlių nedėsime. Civ. tarnautojų uniformos reikalą galėtų iškelti viršininkai tiesiog tarnybiškai, jeigu yra svarbus dalykas.

Jaun. kareiviui Juozui Gervei. Atviro laiško H. Trakučiui į „Kari“ nedėsime, bet duosime pačiam H. Trakučiui pasiskaityti.

Kabeliui. Jeigu galvosūkis 41 nr. nebuvo įskaitytas, tai, matyt, ko nors trūko. Neįskaitome ir 42 nr. sprendimo. Viena, nelabai tiksliai atlikta, o antra, ant „Kario“ iškarpu atliktų sprendimų nepriimame.

Uosiu. Be šio numerio, Tamstai yra susirinkę honoraro 15 lt. Galėtumėt gauti.

Galvosūkių 42 nr. sprendimas

Viršila, tikrindamas palapines, po 10 pasisukimų (krypties pakeitimų) nuėjo pas budintį karininką.

Gerai išsprendė: 1) Jūraitė Paulauskaitė (Šnč.); 2) eil. J. Petrauskas (av.); 3) J. Sakalauskas (Drsn.).

Be to, J. Sakalauskui įskaitytas galvosūkių 41 nr. sprendimas.

ATSKRIDO IR APSIGYVENO SPARNUOTAS SVEČIAS

Vadokliai. Spalių mėn. pabaigoje į Mikėnų km. iš kažin kur atskrido karvelis ir priprato prie Adomavičiaus karvelių. Vaikai jį pasigavę pamatė, kad čia nepaprastai „svečias“ — net iš Sovietų Rusijos. Ant jo kojytės uždėtas žiedelis, ant kurio yra šie ženklai: CCCP, 13933, 31 ir prie to kažin koks neaiškus ženklelis.

Šį įdomų „svečią“ tuojau atidavė vietos policijai.

Kp.

Jau XV metai gyvuoja

„KARYS“

Kas tik vieną „Kario“ numerį gavo pamatyti, tas jau niekad nebesiskyrė su „Kariu“, nes „Karys“ yra įdomus, pigus ir gausiai iliustruotas savaltinis karių laikraštis. Kaina: 12 mėn. — 8 lit., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt., 1 mėn. — 1 lt.

Adr.: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė „Karys“.